

← הוצאה משולשת – פ' האזינו – וזאת הברכה – בראשית ברא! →

[illegible]

אפי' קצר מאד) בהלכות צניעות וא' בדיני לשה"ר למשך מ' יום מהיום לרפואת החולים לר' ישראל מנחם בן רחל, וכן רבקה בת יוכבד יהודית, וכן לכל החולים ולכל הנמצעים ולכל הנשברים בתש"ח י' וישועת הכלל, יישר כח.

אם נמצא בכל מקום ואין עליו שם - מותר לקחתו	בס"ד	קבלה שמונה - נא נא נא ליהיה מלפני הקונטרס בחוץ בשבת <u>אפ"י</u> מאקום דיש צירוב (מכנה טעמים) [צ"צ במצאה רב אלת קמחא]
אין לקרותו אלא כבשר'ע אלעקטרה, ולא בזמני תפילה וכו'	קונטרס מיוחד	
	שני"ת שער מציון	

ישו"ת שער מציון

פ' האזינו – שבת הכנה לקיים תטהרו! לפני ד' אלקיך

פ' וזאת הברכה – יו"ט של תורה מלא ושמחתם לפני ד' אלקיך!

פ' בראשית – שבת **מחדש** (חידושים!) שוית ד' לנגדי תמיד! עם השמחה של ושימחתם לפני בוראך – שבראך מחדש!
עם בקשת הקב"ה **מאתנו** – שובה עד ד' אלקיך והחבטתה – שובה אלי **ואשובה** אליכם! כן תהי' כל השנה הבעלים! אמן.

עשרה קנייני גדלות מאת הגר"א מיללער זצ"ל, והן קבלות נכונות לשנה הבאה!

- לחשוב על העולם הבא בכל יום** – ממילא נזכור שהעולם הזה הוא רק פרוזדור, ונקדיש לזה ל' סקענאד'ס (מה שקורין שניות) מדי יום כדי לחשוב על המטרה: **העולם הבא** – מקומינו הבציר.
- לומר בפה מלא הקב"ה אני אוהב אותך** – מילים ספורות שבכוון לחולל בקרבנו **אש** של אהבת ד'.
- מעשה אחד של חסד** – **שאינו ידוע לאיש**. גמילות חסדים היא אחת משלושת הדברים שעליהם העולם עומד. נקפיד לעשות בכל יום פעולה אחת חסד, רק מתוך כוונה ללכת בדרכי הבורא – כחלק שלנו להשגת גדלות. [וכן ה' תקנה בועד שאכל הגרי' לאפיק' וז"ל – וכולס עלו!]
- מילה של עידוד** – מילים טובות ונותנת כח עצומה. פעם ביום, נלך בדרכי הבורא **שמעודד עצויים**, ונאמר לזולת מספר מילים של עידוד וחיזוק, או נשלח מכתב בעילום שם.
- חשבון הנפש בכל יום**. להקדיש מדי יום לפחות **מינוט** (מה שקורין דקה) אחת כדי לחשוב ולהתבונן על דרכינו ביום העבר.
- אכילה לשם שמים**. נבחר ארוחה אחת ביום שבה נקפיד לקיים את ההלכה המפורשת בשולחן ערוך. נאמר בפה מלא **הרינו אוכל כעת לשם שמים**. או שנקדיש מחשבה כדי להתבונן בחכמת הבורא וחסדו הניכרים מהמזון, ובכך נשיג עוד **ידיעת ד'**.
- לראות את הצלם אלקים שבאדם**. נזכור את כל שלילמה אומרת התורה, שהאדם נברא **בצלם אלקים**. פני האדם הם כמו מסך שממנו משתקפת גדולתה של הנשמה – האוצרת בקרבה את גדולת הבורא יתברך. פעם ביום, כאשר אנו מסתכלים על פניו של יהודי אחר – לזכור לעצמנו את היסוד הזה.
- חיינו לשינוי**, כל מאור לנו נעים – נקפיד גם אנתנו, לפחות פעם ביום, לחייך ולהאיר פנים לזולת, מתוך מחשבה שאני **עושה את זה כחלק מההעבודה שלי להשגת גדלות**.
- להודות על הבגדים ולהתאפר בהם**, בגדיו של האדם הם **חסד מאת ד'**, וניתנו לו כאות של רוממות ותפארת, כתזכורת על יחודיותו על פני כל הברואים, ואפילו המלאכים. בכל בוקר, בשעה שאנו מתלבשים, נאמר בפה את המילים **מלביש ערומים**, ובמשך שלושים סקענאד'ס (מה שקורין שניות) נחשוב מחשבות של **רוממות ואצילות** הקשורות למתנה זו.
- לשבת על הקרקע לרגע קצר, ולחשוב על בית המקדש**, על בית המקדש הוא הלב והפאר של אומתנו, ואסור לנו **לשכוח אותו**, בכל ערב, לפני השינה, נשב לרגע קצר על הקרקע – מבלי שאיש יראה אותנו – **ונחשוב על בית המקדש** – על השירות השכינה וקרבת האלקים העצומה שבאדם.

המשך הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה לבי אטיק זללה"ה ע' בסוף הפרשה.

יָוֵם שִׁשִּׁי כ"ט אָלוּל ערב ראש השנה חל הירצייט של ר' אברהם ישעי' בלום (עבד שנים בישיבת מיר) בזמן שגילו אצלו המחלה ל"ע, הרגיש כמה ימיו ספורים, והשתמש כל רגע ורגע לתורה, ולימד בזה לקחת לקח לקראת כל יום כמתנה, תנצב"ה. גלב"ע תשע"ג (בערך)

יָוֵם שַׁבַּת קֹדֶשׁ א' בתשרי חל הירצייט של ר' שבתאי ב"ר יוסף פרנקל זצ"ל המוציא לאור הרמב"ם פרנקל – זכה לזכות את הרבים באופן מבהיל, ומובטח שאין חטא
א על ידו (ככל) – אשרי חלקו בזה ובבא שמיאל את החלל – וחבל על דאבדין מתוק כטל, והכרת הטוב חייבין אנחנו לו כל יום יום על השלל, תנצב"ה, ונזכה לתחיית
השליח הגדול.

יום ראשון ב' בתשרי – היום הארצי של גדלי' בן אחיקם (או אתמול ה'), ע' רד"ק זכרי' ח' ית"ח, וי"א למחר) ה' לו כח לחזק את כל העם וכשנפל נפלו כולם – אחריתו
הוא הרבה רובצת על כל הגדול מחבירו – ואם בודק אם עושה (ועשה ויעשה) בכל כחותיו זוכין לתשובה שלימה, אמר. ורואים מה זה כח האדם – שכל א' חייב לראות
לאילו כל העולם תלוי בו ובתשובה שלו – אחריות גוראה אליו כי ביכולתי דאל"כ לא נצטוו.

[illegible]

ביום שני ג' בתשרי חל **היארצייט** של **המגן אברהם** (ר' אברהם אבלי ב"ר חיים) ע' חזו"א באגרת דמכנהו למרן, וא"צ יותר מזה להבין חובתו להתייחס אליו לפי רוס וכול. – **וכן לכל גדולי הדורות** כידוע, והמצייר במחשבתו – עד כמה יתנו לי להתקרב להמ"א בעולם האמת – **אולי מרחק מיליון ק"מ** – נו? אבל אם אבטח בד' – הכל יכול.

יְוֹם שֵׁנִי ג' בתשרי חל ה**יאָרצִיט** של התפארת ישראל (ר' ישראל ב"ר גדלי') מובא דבריו במ"ב בכמה וכמה מקומות, והסביר הסבר מפורט בכל תיבה במשניות, ועוד ריכות ואריכות בלמודות, האם למדתי משנה א' לעילוי נשמתו?

יום שני ג' בתשרי חל היראצייט של ר' גדלי' ב"ר אברהם איזמאן משגיח דישיבת קול תורה – חזק לבבות של אלפים, והקב"ה חזק לבבו לאריכות ימים – הכל יכול. כול הכל. בטח בד' זכה לדור של תורה.

עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי ד' בתשרי חל הַיָּאֲרִיצִיט של החיי אדם והחכמת אדם ועוד (ר' אברהם ב"ר יחיאל). מובא דבריו במ"ב במאות מקומות, זכה להיות מקורב להגר"א ועלה לגדודלה, האם הניקבה לגדולים כדי לתת נחת לבוראי שעל ידם אגיע לגדלות – לשמו הגדול? זכה לזכות את הרבים – מתי אוזכה? אע"פ שעבד למד רוב רובו של יום – האם אני עושה כל שבו עבודה על הצד?

יוזם שלישי ד' בתשרי חל היאצייט ש ל' ברוך רפאל יהושע ב"ר יצחק זאב (מרן הבריסקער רב זצ"ל) סאלאווייציק. פעל ללא ליאות כל ימיו לקדש שם שמים, ולהציל כלל והפרט מרדת שחת, בפרט עמד על כבוד החיים וכבוד המתים. ימליץ טוב בעדינו, אמן.

יום חמישי ו' תשרי חל היארצייט של ר' ארי' לייב ברוך. הציל המון העם בקאנאדא. מסר לנו שבבראנוביטש ה' תקנה לא לקרוא במה שיש שקורין אותו חדשות כטעות, ושלא לגדל טשופ (בלורית). והוא העיד על א' שעבר על האחרון ונפלו כל שערותיו.

היום חמישי ו' תשרי חל היארצייט של ראש ישיבת הרי יהודה (ר' צבי ב"ר אהרן גד כהנא). התמדתו היתה נוראה. קיבלנו ממנו אהבה גלוי' ותוכחה מוסתרת - הי' תוק מלבש ונופש צופים, וטעון תפילה שנוכה לתקן דרגתינו כרצונו.

יום שבת קודש ח' תשרי חל הירצויט של ר' נתן (הנקרא בפי כל - ר' נטע) ב"ר יעקב מנחם פריינד. עניות שלו ה' בגאונים גאונות ועדיין לא כיסה את גדלות אוני גאונות - בקי בכל התורה כולה - כל סוגיות הש"ס על פ בוירן, ומעשה גדולים אפלי אפיי ויתור, וחי איתם ואותם. העיד על גדלות של ההזון"ז צ"ל שה' גדול כל השנות אנש עד ש"א לתאר. התבטלות הוולות ה' עם דבר. אברהם גדולים אבדנו לאימי ימצא תמורתו, תנצב"ה.

יום ראשון ט' תשרי חל הבריסקער רב (ר' יצחק זאב ב"ר חיים) ר"ה שסבר ששחרות תצטרף על ב' הצדדים של הרצועה איכא בזה חשש חציצה או כ"ו בלא"ה רק משום דמוכח בגמ' דא"ש, והעיד בנו הרגמ"ח זצ"ל שאביז לו רצה שיבועו כן, (והרגמ"ח זצ"ל כתב לנו שלכאורה איז ענין שיהיו שחור מב' הצדדים היינו מדקדק אחר דקדוק באופן של ציבוע לאיזה איזה חומרה לידו איזה קולא. ח"ו, והי' מרא שחממ'תא בהבנתה זאת – יכו' לא נהנו כן גדולי עולם. יכו' לברר אצלם)

שרי עין שראתה, ואזן השומעת, כך העידו תלמידיו. ג' חרשים קודם פטירתו חזר שוב על כל החלטות שהחליט כל ימי חייו אם היו ע"פ דין ישר ואמת, ובכח בכיות הראות על חשש תקלה – לימוד גדול לימד לכל ישראל. חרשים שפת אדיש בדורותיו והגרבו"פ שליט"א מסר בשם הגראל"פ זצ"ל שאמר בשם הגרא"י פינקל זצ"ל לכו תורתו נשאר לעולם. ודבר הוא. זכה תלמידים הדבקים בכל הנהגה והנהגה – מראה שלימות עבודתו עד להפליא.

א"מ זעלדא ברכה בת ר' נתן נטע ע"ה, עשייתה עבור הכלל ועבור הפרט היתה במסירות נפש ממש – בלא יום ובלא לילה – ונתאם שגמלה לאת'דיגע אידישע מאמע, ותאם שגמלה צורור בצרור חסידים, אמן, ראש בית הללויות הביע שלא ראח בחייו כ"כ הרבה דמעות בלוי', כיבדה את בעלה עד חכתה לו לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות כראוונה. סמור לפטירתה, כשבעלה רצה לקרוא לבנה לחורז מא', מחלה על

הזירות מבל תשחית באופן נפלא. א אידישע מאמע, תנצב"ה.

יָוֵם רְבִיעִי י"ב תשרי חל הַאִירָצִיט של ש"ב ר' ברוך ראובן שלמה ב"ר יעקב ליב שטערן (נפטר בעת טבילתו לכבוד שב"ק במקוה טהרה) (נכד ר' יעקב יוסף הערמאן).
 לילה בתורה ועבודה כל ימי חייו, ואיגנו, תנצח"ה. גלב"ע תשפ"א (בקרוב).

בחוט המשולש שהי' זכיר במקוה טהרה ואפי' בשלג. וענינות שלו הי' עד למעלה מכל השגותינו – ואמר לבניו שהטעם שאינו מחפש זיווג שני לאחר פטירת זוגתו כיון שרצה ליפטר מהרבנות, ולהיות שמש באיה בהכ"ס, דחשב דזה הראוי לו – ואיהא אשה תסכים לזה? נלב"ע תקצ"ח תנצב"ה.

ביום חמישי י"ג תשרי חל היארצייט של ר' גרשון אביגדור ב"ר חיים שטיינבערג זצ"ל – הי' מלמד תינוקות יראת שמים, חזקינו ליהנות מזיו דיוקנו, ומתורתו, ועזר לנו בחינוך הבנים ליראת ד' ואהבתו, תנצב"ה. נלב"ע תשע"ב (בערך). תנצב"ה.

ביום ששי י"ד תשרי חל היארצייט של הרבני מוסר (ר' חיים אליעזר בנציון ב"ר בנימין ברוך) קנה לכל ימי חייו מדת הבטחון ע"י שהלך ביער והמתין ב' ימים עד שהקב"ה שלח לחמו בדרך נס. הי' צועק לב טהור ברא לי אלקים בעת רעוא דרעוין בחודש אלול והצליח לעורר ישנים להרגיש בואו דבוראו. ועכשיו שבאה השכינה עליו לקחת מוסרו ולעלות ההרה לרוץ על הרי בשמים, ללמוד בהתמדה מה דאפשר וכלשונו הגר"ז סאלאנט זצ"ל בשם הגר"א דלרוץ על הרי בשמים וכו' היינו מתוך ביתו לבית המדרש – תמיד. בנה מקום תורה בארץ ישראל ורואה ממעל פירות – ואני? תנצב"ה. נלב"ע תשס"ו.

ביום ששי י"ד תשרי חל היארצייט של ר' רעבעצין גיטל בת"ר אלתר רפאל ע"ה (וואלדשיין – פינקל) – אחות הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, היתה נשואה בזיווג ראשון להשרשעווער (ר' יצחק אלחנן וואלדשיין הי"ד) משגיה דנאווארדאק, ובזיווג שני להגאון החי"צ זצ"ל בן הגר"א פינקל זצ"ל, והגר"ח הי' אומר עלי' בשמועס'ן שכשהוא רוצה לדעת איך נראו האמהות הק' הי' מסתכל עלי'. והבנו שלא יקלסתר פנים (לדבד) אלא ע"י מעש' והנהגות' וצניעות היתירתא שהיו בה. (לא חבשה פאה נכרית מימ' אע"פ שכן נהגו לעורר בפולאנד – מאלו שכסו כלל וכלל, ד' יכפר בעד) – וכל דבר הי' מלאים עם דעהו, ודעת ד'. אמרה לנו שיש לקרות לאשת אב אמא אע"פ שקשה הוא – חשבה על הזולת בכל. בחרפת רעב בסיביר כסדרן מסרה מנתה לאחרים, וכשזכתה להכנסת אורחים בחו"ל ואח"כ בארץ ישראל (משנת תש"ח עד תשנ"א) שמתה היתה עד לשחקים סעודה שלמה שאין לתאר אתר יגיעה ועמל של שעות על שעות. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ב (בערך).

ביום שבת קודש ט"ו תשרי חל הסוכות חל היארצייט של ר' יוסף ב"ר יוסף ליפמאן שחר זצ"ל – מראשי ישיבת תורה אור, וגאון הי' גם בחסד – המביע נגמ"ח כלים הידוע לאלפים. עשה חסד למעלה מהשגות שלנו. והשיחות מוסר שלו מתוקים מדבש ממש – חבל על דאבדין. הי' רבו של רה"י דמיר הגרנצ"פ זצ"ל ולימדו שלדעת מסכתא על בוריו הצלחת החיים היא תנצב"ה. נלב"ע תשע"א (בערך).

ביום ראשון ט"ז תשרי חל היארצייט של ר' יואל ב"ר יהודה לייב בלאך מתלמידי ישיבת מיר. הי' אומר וחוזר ואומר דברי חי"ל על ענינות דוד המלך מקפ"ק קל"א, והרגשנו שזה מצאיתנו שלו. למד מתוך יסורים וקאריים בין ברוח בין בגשמי ועלה תמימה. תנצב"ה. נלב"ע תש"פ.

ביום רביעי י"ט תשרי חל היארצייט של הגר"א (ר' אלי' ב"ר שלמה זלמן) כמעט לא אכל ולא ישן אלא עסק בתורת ד' בלי שום הפסק, בעמלות עד אין חקר, ויגיעה עד כלות הנפש – כולו כולו לד' לבדו. ואני בקומי ובשכבי, גם בי טמון כחות למעלה מידיעתי. אמרו עליו שהי' בדרגא דראשונים כמלאכים, ובכל זאת מלא ענינות, וחיפש בזיונות ושמח בהן – ועלי מק"ו ליכנע. סגר כל החלונות כדי שלא יהא מושפע מהחוץ – ואני כשאלך ברה"ר? תנצב"ה. נלב"ע תקנ"ח.

ביום חמישי כ' תשרי חל היארצייט של הפלא יועץ (ר' אליעזר ב"ר יצחק) הפליא בעצות נכונות, כתב שהדר בא"י תמיד בשמחה, מה שלא יהא, דהא יש לו מצוה תמידית – ישוב א"י אשרי מי שבא לכאן! והלומד ספרו, רואה בחוש שמדבר גם לדוינו, אשרינו שוכינו. כתב דדיבורים בסוגיא אחרת תוך סוגיא הנלמד ביטול תורה הם! [וק' ליהר מדברים בפרט שעה ראשונה של כל סדר] כתב שכמעט מצוה לחפש להתחתן עם אשה רעה! דהא ניצל מגיהנום! ועקע צעקות על אלו שיש להם טענות אם נולד להם בן (ולא בן) כמשוגעים הם וגם כפויי טובה! כתב שכשאוכל דבר טעים יש מצוה כי גורם ברכה עם יותר כוונה! ונראה לומר דכל ברכה כהכרת הטוב הוא, ע' סי' ה'. תנצב"ה. נלב"ע תקפ"ח.

ביום ראשון כ"ג תשרי חל היארצייט של ר' שמריהו יוסף נסים ב"ר נחום מאיר קרליץ, רב דב"ב, בן אחותו של מרן החוזה"א, מלא תורה מלא מדות עד להפליא **ממש**. תנצב"ה. נלב"ע תש"ע.

ביום שני כ"ד תשרי חל היארצייט של ר' אליעזר מנוח ב"ר שלמה יהודה ליב פלאטישנסקי זצ"ל מקורב אל הרב זצ"ל (כן הוא בלוח הכינוי [או בכינוי דער רב זצ"ל] להבריסקער רב זצ"ל כמנהג דור שלנו) ולחזו"א זצ"ל בכל ימי קורבה – למד מהם אורחות חיים ודרך עלי' – אשר הביאו אותו אל חלקו בחיים נצחיים, אשרי לו. למד מוסר השכל מכל דבר שבעולם – פעם, חזר מכפר מוצא עם מים שלנו למצות של הרב זצ"ל והסוס לא רצה לעלות בהר, הגוי (בעל הסוס) מצאם על אדם תלך לפניו (כדי הסוס ומיד התחיל לעלות – למד הוא שאין לנו להסתכל על הקושי שבדבר (זה או זה) אלא לעלות בהר (הרי בשמים) תמיד. תנצב"ה. נלב"ע תשס"ח.

ביום שני כ"ד תשרי חל היארצייט של ר' חיים שאול ב"ר משה קויפמן קרליש היידי. שינה את חיינו במוסרו המתוק מדבש, וכן עשה לאלפים עם נעימות נצח. תנצב"ה. נלב"ע תשס"ו.

ביום שלישי כ"ה תשרי חל היארצייט של החתם סופר (ר' משה ב"ר שמואל) רואים אהבת התורה שלו מהא דחזרת התורה על אכסניא שלו לדורי דורותיו עד היום (ועוד לאהא, אמן), והאהבה שלי נמי שקועה בלבי ואין צורך אלא להוציאה לפועל על ראש שמחתי. מוכח מדבריו על ההגדה שיש לאדם להתפלל שלא יהא עשיר – האם יש אושר כמוהו? כתב פירושים ופירושים (כתב בשו"ת שלו יו"ד סי' רל"ג לענין י"ג בעומר דברים נפלאים [שהוא לא הי' עולה למירון, עש"ה], וידוע וואס שטייט שטייט – ולא באנו לעורר האהבה אלא להבין ב' הצדדים. וע' בספרו תורת משה על ההפסדה פ' נשא דאע"פ שהי' הו"א שאשתו של אדם תלך לפניו (כדי לשמרה) אסרו לנו חי"ל ברוח קדשם, עש"ה, וגמ' מפורשת בשו"ת יו"ד סי' רל"ג שאין אשה הולכת אלא אחר בעלה – ועל המדקדק לדקדק, בפרט אלו שאבות' לאומי' נהגו כן, ולחזק את רבי האשה לדעת שזה כבודו ולא אחרת. הי' אהוב אהבה רבה ועזר על תלמידיו ובאה מכמים הפנים אל פנים – ואצלו הי' עמוק עמוק ואנטי – האם אהבתי את רבי ואת תלמידי? תנצב"ה. נלב"ע ת"ר.

ביום שלישי כ"ה תשרי חל היארצייט של ר' לוי יצחק ב"ר מאיר מברדיטשוב. ע' בתוס' חדשים ריש מסכת פסחים שכתב משמו דיסוד הוא בגדלות למצוא המעלות של הולות, והגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' מביא דבריו אלו בשיחותיו, נפלא. תנצב"ה. נלב"ע תק"ע.

ביום שלישי כ"ה תשרי חל היארצייט של ר' אברהם ב"ר אלי' משה גנחובסקי. אבידה כבידה ויקרה אבדנו. איש האשכולות – מלא וגדוש בכל מכל כל. מלמד אחד בכתה"ן רצה להביא את כיתתו לירושלם ולכנס אצלו, והסכים. כשנודע לו שהם נהגו לא לקרוע בכותל המערבי בבואם לירושלם לא רצה ליטול חלק בנסיגה זו וחזר בו, ואמר שיראה אותם בב"ב, דחשש שיש כאן משום לפני עור לבני הכתה והרבי. עישר כל מה שבא לפניו, ושמר שלא יכשל שום אדם בדבר שלא עישרו אע"פ שיש עליו הכשר – וכן באלפי דברים הי' זכיר כנ"ל ונזהר ועשה תיקונים בכל העולמות, זכינו ליהנות מזיו קלסתר פניו, וחבל על דאבדין. מוסרים שאמר בשיעור (כמה פעמים) שהדריש בהשבת אבידה לפטור דין ואינה לפי כבודו איירי דוקא במי שיש לו מחלה הנקראת בקשת הכבוד, דשאר העם מה איכפת להם מה הבריות (וע' בלשון המס'י פ"ה על כגון אלו) אומרות (ע' גמ' ב"מ דף ל' ונראה דכבוד התורה שאני, ופשיטא), וראויין הדברים למי שאמרן, (דכן הוא נהג במאות מקומות – דקשור הי' על בוראו בכל נימי נפשו, אשרי עין ראיתו הי'). אמר וחזר ואמר שאין לבן תורה להתערב בשום מחלוקת כלל וכלל – אש היא המבערת כל זיק של קדושה, כל תקוה של גדלות, ופחד דאון, חס על כבוד הולות באופן **נפלא**. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ג.

ביום ששי כ"ח תשרי חל היארצייט של ר' עקיבא יוסף ב"ר שלמה זלמן וייספ"ש. גאון בשמחת החיים מתוך ענינות עצומה, ודקדוק הלכה. פעם בליל שבת נסגר עליו דלתות ביתו מבפנים באופן שהי' שאלה הרקוע של סוטר אם יפתחם, והחליט לישאר בביתו כל השבת! זכות גדולה לנו שהכרנו אש להבה זה. השאיר דורות ישרים ומברכין על להבה. תנצב"ה. נלב"ע תשס"ב (בערך).

ביום שבת קודש כ"ט תשרי חל היארצייט של התנא האלקי שמעון הצדיק – טהרתו וקדושתו הורידו שכינה לעמו, וראו בחוש הודו וקירבתו לעמו – האם יש גרמא דילי להשכיך שכינה על עמי? (הי' זכיר בכשרות [ע' גמ' נדרים ט' דלא אכל מקרבן נזיר וכו'] ולימוד הוא לנו לעלות בדרגת כשרות עוד ועוד – האם נזהר אני, ושואף לעוד ועוד, ואז מוכן להקל בקל? תנצב"ה. נלב"ע ג' תמ"ט.

ביום שבת קודש כ"ט תשרי חל היארצייט של התבואות שור (הראשון – קיצור ב"י) (ר' אפרים זלמן ב"ר נפתלי הירש) איפה שאיפתי לשאוף לשלימות שלי? כתב גם על מס' ברכות פ"י נפלא – מתי אתחיל פ"י שלי? תנצב"ה.

ביום שבת קודש כ"ט תשרי חל היארצייט של ר' יהודה לייב ב"ר חיים מאיר דוד ראבינוביטש בעל כרם חמד – דיוקים נפלאים ונחמדים דייק בתורתנו הקדושה, וזכה לדורות המדקדקים, וזכינו ליהנות, ובקשתנו עוד לעולם, אמן. דייק שאהבת תורה ויראת שמים – תיבת אהבת קאי נמי על יראת שמים (ע' סידור הגר"א דרך כזה) והסביר – שמתפללין שיהא אהבת יראת שמים של הזולת – ודבר נחמד כעניי הכרם הוא. הי' קשה לו מאד על הדרך (צורות הדברים) שכתבו סיפורי חיי של גדול א' – מלא לשונות של הפריע (מודעניש עברית, ר"ל) וכן דרך ומליצות לשונם ומלא תמונות – האם זה גורם לשפתותיו דובבות או דואבות? [ואבל"ח גם לנו כואב עד לב השמים הצורה שמנציחים (לעצמם) ולא מנציחים (לנפש), ד' יכפר בעד]. תנצב"ה. נלב"ע תש"ס (בערך).

ביום שבת קודש כ"ט תשרי חל היארצייט של ר' יהושע העשל ישר כפרנקל זצ"ל מנציח ישיבת תש"ס, בה שקד לילות כימים יחד עם החברותא הגר"ח קמיל זצ"ל עד עלותו לכס רב דשכונת אונסדורף בירושלם, בה כיהן משך כשלושים שנה עד סוף ימיו. בהיותו על ערש דווי חשב רק על הזולת ובאופן פלאי, כך העיד אחיו שליט"א. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ט.

ביום ראשון כ"ה תשרי חל היארצייט של המהר"ץ חיות (ר' צבי הירש ב"ר מאיר) פ' דברים נשגבים, גם בכחי להגיע למשגב ולעזור לך – הכל תלוי ברצון העז הבורר בלבי ומחכה שאגלה כל הטמון באמתחתי ע"י שאוכיח את עצמי כדי לתת נחת לבוראי. תנצב"ה. נלב"ע תרט"ו.

ביום ראשון כ"ה תשרי חל היארצייט של הקדוש ר' ישעיהו עקיבא קלמן ב"ר ראובן קרישבעקי הי"ד שנהרג ע"י בן עוולה ימ"ש על קידוש ד' בדרכו לבית תלמודו. וזוכה לראות את נקמת ד' מכל אויביו, אמן. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ח (בערך).

ביום שלישי כ"ח חשוון חל היארצייט של ר' גבריאל ב"ר מאיר באלאק – ענוותנותו ופשוטותו היו לשם דבר, ואני – האם ביקשתי שנפשי תהא כעפר ושאוזה לנפש שפילה ורוח נמוכה – באמת? תנצב"ה. נלב"ע תש"מ (בערך).

ביום רביעי ג' חשוון חל היארצייט של רבנו של הגר"י (ר' זונדל ב"ר בנימין בייניש סאלאנט) מרומם מעם ולא ראו גדלותו מרוב פשטותו (חוץ מן הגר"ס דהתבטא פעם שלא ראה אדם השלם כמותו בכל עולמו) – האם פשטני את כותנתי וכל גאותי וכנ"ל ביארצייט דאתמול – לבקש בדמעות וליכה"פ במענה רך יגיון – נפש כעפר לכל תהי'? עוד לזאת רואים מן התלמיד מי הוא הרב – ואני עם חברי ותלמידי חבר שלי? תנצב"ה. נלב"ע תרכ"ו.

ביום רביעי ג' חשוון חל היארצייט של הרעבצ'ן (מומע) באשע (בת ר' יעקב יוסף הרעמאן), אשת חבר של הגר"ח פ' שיינבערג ע"ה – מסרה נפשה כל ימי' שבעלה יהא שקוע אך ורק בתורת ד' – וחתה לשדה קל תפוחין בהא וובא – דוגמא היתה למה שאמרנו נשי במאי זכינו. ברכות' נקיימו מכת תורה שקנתה בימינה – חיזוק הוא לכל אשת חיל שלנו – דעושים חיל שוב ושוב עבור נותן חילינו וכחותינו. הסכימה לעזוב עמ-ריקה שהי' אז מלא הנוח והקל לנסוע למיר בפולאנד מלא קושי שאין לתאר ואין לשער – הכל למען ד' ותורתו, ומסירות נפשה לתורת בעלה. ובעלה הגר"ח זצ"ל הי' אומר שיש נערה שאומרת שרצה בן תורה, ויש שרצות בן תורה! והוא זכה להאחרון אחרון חביב. תנצב"ה. נלב"ע תש"ה (בערך).

ביום חמישי ד' חשוון חל היארצייט של ר' יוסף ב"ר חיים יצחק יושע ציינווירט. זכינו ליהנות מתורתו ומהשכינה ששרתה על ראשו מרוב ענוותנותו. קירב אלפים והכל מתוך מסירות נפש למעלה מהשגותינו. אבידה כבידה אבדנו. אמר פעם דברי חיזוק לבנות משפחתו (בנותיו כלותיו נכדותיו וכו') ועיקרי העיקרים שמסר להן הי' דיש למסור לדור הזה עד כמה מאושרים אנחנו בזה שאנחנו עם הנבחר – מכל העמים, ושנאנחנו בניו של ד' אלקינו. והוסיף שיש לכוון בברכת שלא עשני גוי, ולמלא כל מהותי עם האושר שזכינו לו, ושבחר בנו – והביא מעשה שגוי יחודי במדינה רחוקה, וכשנודע לו שהוא יהודי הגוי רתת מיראה, כששאלו היהודי על כך, ענה לו – והא ידוע לכל הגוים שהיהודים הם הם בניו של מקום, והפחד ממלא את לבי שרואה אני אחד מהם לפני – חיזוק הוא לכולנו. מסרו שאמר שלנסוע סתם למירון בלי"ג בעומר לא זו הדרך – דאין היתר אא"כ היו יושבים כל הגדולים ודינו ככבוד ראש האם נכון שבני תורה יסעו – דהא מצד א' יש הרבה ביטול תורה וביטול כוללים וכו' ומאידך יש רוח גדול ברחובותי – ואולי ישאף לדינא כדולם יסעו אבל עד דשנינו על זה, לנסוע כמו היום – פארט מען – אין שום היתר, כך מסרו – אם אמר או לאו, וכן הקב"ה יודע, אבל רגלים לדבר, ודברים ניכרים [לגדלותו וישרות שכלו] יש כאן, ועל העולה לעלות [בתורה ע"י התמדה עצומה – אין עוד מלבדו]. ופשיטא להנוסעים שילמדו כל הדרך בלי הפסק כלל, ולא להביט לחוץ אפי' כרגע קט, ויזכו לעשות עליו נשמתו בלי תקלה על ידו. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ז (בערך).

שבח וברכה שממלאים פי לאבי שהוא חביב לי מכל מה שיש בכל עולמי, דאין דבר עומד לעולמי עולמים אלא זאת שהיא ידיעתי, שהוא הבורא הוא היוצר הוא צדקו של עולם ואין עוד מלבדו ואחדותו – הכל הושבתי אל לבי, ואשרי אשרי חלקי וגורלי, טעם מתוק שאין כמוהו בפי כשזוכר אני שהגבתי אותי למעלה מכל העולם כולו אשר ברא בשבילי, לדבר עם השמש ועם הירח של מדור העליון למעלה ממעל מראשי, וכן עם הכוכבים כוכבי אור של רבוני, וכן לההרים והגבעות וכל הבריות אשר שם בעולמו יחד איתי, וחובתי להכריז כל יום ויום דברי אמת שנשמתי מאת קדושי, ועוד חוב קדוש חייבני לשאול מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי הקדושים אשר מבניהם אני, ולחנך כן זרעי וזרע זרעי עד סוף כל הדורות אשר יתן לי, והם גם הם ימשלו על השמים ועל הארץ כמוני כשזוכין לשבירת כל תאות העולם אשר יצר יוצרי, וכן גם האציל הכחות נפש של נפשי להתגבר ולעשות חיל עם גדולת קדושת נשמת ישראל שלי, מתנה טובה וגדולה מתחת כסא כבוד אדוני, חסד התחסד עם דלי דלים כמוני, ובדאי רצוני שאתחסד עמו תמיד בכל מהותי, שוב מלא הודאה לאהובי אני, אהוב נפש שאוהב אותי, וזכיתי שוב ושוב להכריז לכל העולם – בריאה שלו אני, ומעיד אני לכל שאמר הוא – הכל נברא בשבילי, שאתן כבוד לרום כבודו שהוא כבוד מצדי, בשבילי שאפרסם שהוא לימד לנו יסודות הבריאה במה שאמר הוא הכל ברא לכבודי, אשרי מי שעושה כבוד לכבודי, ומברך כל ברכה עם כוונה והתבוננות עד שיכול להעיד להיודע תעלומות – הכנתי את ליבי! בפרט ברכת אשר יצר דהא מודים בסוף על החיים שנותן לי, דאם יפתח או יסתם א' מכל מה שבגופי, כבר אינני בעולם הזה אלא כבר בעולם דקשוט לחיי נצחי, חסד קל-כל היום כל פעם שאוכל אני, כל צעד ושעל כל פסיעה שהולך אני, כל פעם שזוכר אני שעשה לי כל צרכי, ועוד חסד על חסדו שסידר ע"י חכמיו שהם מורי דרכי, שתיקנו ברכה על כל הנאתי, וכן על כל פעם שזוכה אני לקיים מצוה ממצוות בוראי, דעל ידה מכינים שיהא האכילה או המצוה לשם קדושי, ולא אכשל בהרגל אנשים שיאמר עלי יוצרי – בפיו ולבו כיבדוני ולבו רחוק ממני, אלא כוונה ושמחה במעשי גופי, כשזוכר הזכות שנותן ליזכות את נשמתי, וכן להכריע לטוב כל עולמי, על הכל להודות לו שאני חי – דהא זוכה אני כל רגע ליזכותי בעולמי הנצחי, ולא שכוונתי לקחת לעצמי אלא יודע אני שזה רצון קוני – וכדאמרו – רצה הקב"ה ליזכות את ישראל – עמי, ופשיטא שבמצוותיו חפץ חפצתי ולא בשכר מצוותיו אשר יתן לי, אלא לשמחה ששמחתי את תמתי רעיתי, שעל ידי מעשי בחיי הוא יכול לעשות רצוני לתת לי שכרי, ואין סוף להודות לו על הכל, דהא שוה כל מצוה יותר מכל הון מכל כסף וזהב במושגי, בינתיים עד כאן הגעתי בשבחות ותושבחות, ועוד חזון למועד בעזרת צורי וגואלי.

והכל, כל הנ"ל, בא ממה שבפרשה דילן משה רבינו ע"ה ציוה את השמים והארץ שישמעו לו ויעשו כמצותו – הכח של הנשמה אשר נפח הקב"ה בו, וידוע שניצוץ של גואל ישראל נמצא גם בי, וחזוק הוא לחזק לבבי לעשות רצון קוני, ולשבח אותו בכל כחי, כל בוקרי וצהרי וערבי, אשרי, ושוב אשרי, ושוב אשרי אשרי חלקי.

(ב) והחזוק מהפסוק כשעיריס עלי דשא?

(ח) איזה חיזוק נתפלה יס בפסוק ראשון כפרסה סלנו האזינו השמים?

בפסד"ז בקאפיטל האמצעי מהחמשה מתנות שהקב"ה נתן לנו שנקראו שמם בישראל פסד"ז, הקאפיטל שמתחיל הללו' הללו את ד' מן השמים וכו', ע' ברש"י (בגמ' שבת דף קי"ח: ד"ה פסוקי דזמרא), דמשמע דקפס' זו ביחד עם קפס' הללו קל-בקדשו, הן הן פסד"ז ולא יותר, ע' בב"י סי' נ"ב) וא"כ בזו השבח העיקרי דגורם תפלת שמו"ע שלנו לעלות לשמים (ע' בהגהות רע"א סי' נ"ב, דבר נפלא בענין זה, והמ"ב למד מדבריו לחייב נשים בפסד"ז, כן מובא להלכה במ"ב סי' ע' סק"ב, וע"ע בשעה"צ שם, וצ"ע). בפרק זה אנחנו אומרים דברים נוראים, ולא רק זה אלא נמצא שאנחנו מדברים אל (ועם) השמים! וכדי להבין הדרגה שאנחנו מגיעים אליה, דבלא"ה לא היינו ראויין לומר דברים הללו, נסביר קצת והוי כמעין דמעין, ונסדר הדברים המעלים כל נשמה מעלה מעלה בדרך שיר – יהודי אני שהקב"ה בחר בי מכל העמים להיות משרתו ועומד אני ברום עולם בפרט ע"י תפילתי, ודימה אותי למלאכיו הנותנין רשות זה לזה להקדיש ליוצרי, וכן באמירתי פסוקי הלל דזומרים ומתקנין צינור שלי לשלוח בקשתי, עלי להתבונן שכל הבריאה מצווה על ידי להלל בוראי (וכמוזכרים בפרק תהלים הנ"ל האמצעי [וע"ע ברד"ק עוד דרך לפרש אימרת]) – הללו את ד' מן השמים וכן במרומים, הללוהו כל מלאכיו כן צעקתי, ועד השמש ועד הירח מגיעים פקודתי, היא היא תנו עוז לאלקים שנותן הוא בכח נשמתי, מלאה היא הנפש יהודי בכוחות לשנות עולמות שבראו בוראי, והכל, הכל תלוי ועומד בכוונתי, ואשרי אשרי חלקי שאני בין הגומרים (וגומרים) הלל בכל יום מביקורי בעולמו עם נפשי אשר באפי ובשרי הפרוס והסובב ומכסה בחסדו כל עצם ועצם שלי, וכן מודה אני על כל גיד שטווה בי, וְשָׁדְמִי הוֹלֵךְ מִסּוּף רִגְלִי מֵעַקְבֵי עַד ורדי מוחי, וחוזר תמיד בנפלאות הנוראות אשר ברא בלבי וצנורות (ורדי) גופי, וכל מהותי מראה גבורת אהובי, ונפח מרוחו בגופי כדי להחזיר לו תהילתו, בכל נשימה ונשימה אשר נושם אני כל שעות מיומי, והנני מודה הודאה עמוקה כל זמן שהנשמה הטהורה בתוכי, וזכנתי על ידי שמירתי שישמור במשמרת למשמרתי בקרבי, עד שיבקש ליטלה מידי כשיבוא יום שלימתי של עבודתי של חיי חיותי, וידוע לי שיחזירנה לי לעתיד לבוא כשיגיע זמני, ולכן זהיר אני להוציא קולי בקולי קולות שהם קול דממה אשר טמון עמוק עמוק בלבי, וכ"כ טובה היא והנאה רוחני לי לשבח ולפאר לרבוני, ולכרכר ולפזז בעוזו אשר שתל בקרב כליותי בנפלאות בלי סוף דהא הוא אינסופי, ואין חקר ואין סוף כנגד כל זה עד כמה חובתי, והוא מקבל תושבחתי בחמלה רבה זו אמונתי. ואין סוף לתהילתי למי שאין לו סוף, אין לו ית' קצבה כלל מה שלא כן ילוד אשה כמוני, ואין בידי להבין דמשיגי גוף אני, ואין בהשגתי לדמות דהא אין דמיון לבוראי, אלא אפי' הכי, רצוני להכיר הנקרא אחותי רעיתי יונתי תמתי, ואפשר בהתבונני בתורתו שנותן חלון להשקיף מעין דמעין מהמדור אשר ברא בי, דהא מה הוא רחום אף אני, והקשו שאולי אולי יכול כמוני היינו דרגה נוראה כמו בוראי, לכן זאת שאפתי לקיים שויתי, ולהודות בלב ובפני, ולהחזיר הרוח אשר נפח בי כל רגע ע"י צינתי, שיהללו כל הבריאה למלכי, וכן כל עיון בתורתו עד שנעשית תורתי, וכל

ג) איזוה יסוד באמונה לומדים מהא דכתיב האזר תמים פעלו וכו' ואין עול וגו'? וזפרט לענין מניעת עשיית מה שקורין ביטוח חיים?

ע' רש"י דהכל בה בדין. ויסוד מכאן שחייב אדם להצדיק עליו את הדין – תמיד. ועוד לימוד דהקב"ה מחשב עם כל הסביבה של האדם אם גם הם חייבין הצער שיצטערו ממה שיקבל הקרוב שלהם עונש – כגון אם נגזר על אדם שהגיע זמנו למות, אפ"ה, אם אין אשתו או בניו אשמים שיפסוק עלי' צער הזה, הוא לא ימות.

ואומרים מהח"ח זצ"ל (ע' ס' תולדות הח"ח מבנו), וכן החזו"א זצ"ל (שמענו מהגר"י ברעטלער זצ"ל שהוא שמע כן מהחזו"א, ונראה דאע"פ שאינו אלא שמועה, וכבר הכרזנו בקונטרסים אלו כמה וכמה פעמים שאין לסמוך על שמועות, אפשר אולי כאן דלכה"פ לחוש מיבעי, ודו"ק), וכן הסטייפלער זצ"ל (ע' בספר תולדות יעקב על חייו), שלקנות מה שקורין בטוח חיים סכנת נפשות היא – והחשבון פשוט – דכשאדם נדון למיתה בשמים, ל"ע, בודקים אם אשתו תסבול צער מחמת חוסר כסף – ואם אינה חייבת צער זה מן השמים, לא יקחו את בעלה – אבל אם יש לו מה שקורין בטוח חיים א"כ לא תסבול היא ולא משפחתו, וממילא לוקחים אותו לעלמא דקשוט – סכנת נפשות פשוטו כמשמעו.

אלא אין לנו על מי להישען (לא על ביטוח זה או זה, ולא על אחריות על חפץ זה או זה) אלא על אבינו שבשמים. בפרט לזכור זה בימים אלו שצועקים – אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה! ועוד לזאת – אנחנו דזיקים כל' חיים כולנו היום לעולם דזילע המוות לנכח!

ד) ואיזה יסוד מהפסוק עס נכל?

ע' רש"י ששכחו את העשוי להם. יש לומר מצד א' דהיינו כל הטובות אשר הקב"ה עשה להם (העשוי להם) – דכל השוכח החדש התמידי שבכל יום, ובכל חודש, ובכל שנה ושנה – עם נבל הוא, דחסר במדה החשובה הנקרא הטוב, וכמבואר בכתבים אלו פ' כי תבוא תשו' א' בארוכה דמי שחסר מדה זו אינו אדם! ואין לרחם עליו, כלל, ע"ש היטב.

וזה יסוד גדול בתשובה. דלפי השיעור שאדם מכיר הטובות שהקב"ה משפיע עליו, כך יזהר לעשות רק הטוב בחזרה. וגם מרגיש צער גדול על כל שעשה (במשך היום או השבוע או השנה – תלוי לפי מתי עושה חשבון נפשו!). שלא כהוגן למי שהיטיב עמו, בפרט דהיטיב עמו כ"כ עד דנפשו חייב לו!

וכמעשה דא' הכניס איזה שיכור לתוך ביתו – אספו מן האשפה כשהי' מלא טיט ורפש מתוך שיכרותו, ורחצו והחליף בגדיו,

ע' רש"י דדברי תורה מגדלין את לומדי' – האם יש מתוק לחיך גדול מזה? ונראה דיש תנאי בדבר – רצון לגדול. ולעלות לשלימות שהיא היא הגדלות, ושייך אך ורק אם אדם מוכן – מלא רצון – לשנות את דרכו, וכגון כשלומד דברים ויוצא מהם שהוא צריך לנהוג שלא כמו שנהג עד עתה, היינו לעלות ולשנות דרכו ממה שחשב כל חייו שפשוט הוא שאצלו האמת, דבלא רצון זה (לשנות דרכו) נכלל כל לימודו בתוך הכלל של – הלומד ואינו מקיים, ולא לימוד הוא כיאות ליהודי, ולא יזכה על ידי לימוד כזה, לקבל הזכותים ואמיתות הלימוד.

וע' ברבינו יונה על פרקי אבות פ"ד מ"ה, וז"ל, המשנה רבי (שמעון בנו) [א"ה לפנינו הגרסא רבי ישמעאל] אומר הלומד על מנת ללמד. פי' חס ושלום שאין זה מדבר בלומד על מנת ללמד ולא לעשות שזה אין מספיקין בידו לא ללמוד ולא ללמד, אלא על מנת לעשות איסור והיתר כמשמעו לא שיטרה ויעיין הרבה (אלא) [אולי] ימצא איסור בדברים המותרים אך לוקח הדברים כפשוטן מפני כך אין מספיקין בידו אלא כפי מחשבתו ללמוד וללמד.

והלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות. ר"ל שדעתו לפלפל בלימוד כדי לדעת אמתת הדברים ורצונו לטרוח כמה ימים ושנים להשיג דבר קטן ולנהוג עצמו על פי האמת הרי זה למד על מנת לעשות. שכל עיקר מחשבתו אין כי אם אל המעשה להיות אמת. ולפיכך מספיקין בידו ללמוד וללמד ולעשות שהכל בכלל המעשה: (פי' ר' יונה על פרקי אבות פ"ד משנה ה'). (פי' ר' יונה על פרקי אבות פ"ד משנה ה') ובוטח בד' שיתן לו הכחות לעמוד בו, וזה כל האדם.

ויסוד בכל החיים הוא הכוונה כידוע, כגון כאן אם ע"מ ללמד או ע"מ לעשות) מה הכוונה שלי שואל הרוצה לגדל – ועל ידה נקבע הכל. וכן הבנו מהגר"ל פינקל זצ"ל בהבנת דברי חז"ל (פסחים נ; ועוד) דמתוך שלא לשמה בא לשמה – דאמר לנו פעם שדוקא אם זה כוונתו ושאיתו שיגדל ויעלה עד לשמה.

וכאן, בפרשה דידן, משמע דברכה היא ממש רבינו על כל זה – והיינו תורה יגדל האדם לפי מה שזורע – אם זורע רצון לשלימות ויראת שמים עם שאיפות על שאיפות יצמח גדלות, ואם להיפך, ד' ירחם מה יהי'. וחיזוק גדול הוא לנו, דהקב"ה אוהב אותנו ונותן לנו עתה הקירבה לבחור בחיים, ולהחליט ללמוד כל החיים, מה שלא יאה, מה שלא יבוא, ולהגיע לשמה, והבטיחו לנו חז"ל הקדושים (אבות פ"ג מ"ו, ויותר באבות דר' נתן פ"כ) דהמקבל עליו תורה מעבירין ממנו כל עול אחר. רצון רצון ועוד רצון.

מספרים כאלו אע"פ שיש בהם הסכמות, עש"ה) אלא מוכח מדבריו דמורינו דכל כלל ישראל ר' יונה ז"ל דיש לפקפק ולחשוש ולחקור היטב, ע' לקמן.

^א יש ללמד, ויש לפסוק – וב' דברים נפרדים הן – ואין הלכה למעשה מן הלימוד או הללמ דכאיתא בפירוש בגמ' ב"ב דף ק"ל, עש"ה. ואנשים טועים טעות חמורה, ועלינו להתאונן ולהתפלל מעומקא דליבא.

^ב בשלמא ימים (ראפ"י) זה דבר נורא דמי הוא זה דיש לו אפי' שעה א' להתעמק בהלכה כדבעי) אבל שנים – היינו אין שיעור להחיות כאן – וזה תכלית כל התורה – ללמוד ע"מ לעשות.

^ה ובשלמא דבר גדול אבל דבר קטן מאן דכר שמי', אלא כאן גילה לנו ר' יונה דתורה אינו כמנהג דברי עוה"ז אלא כל דבר ודבר זה יותר מכל הון דעלמא – מאליף זהב וכסף – ומי שעומד על דבר זה הוא המאושר שבמאושרים, כידוע.

^ו וע' בספורנו עה"פ וישמן ישרון ויבעט – דאפי' בעלי תורה התחילו להתעסק בהבלי עוה"ז וא"א להם להגיע לזקנות האמת – וזה צרה גדולה בפרט בדור יתום שלנו מלא נסיונות של תאוות עוה"ז בכל צעד וצעד וכל שעל ושעל – ונמצא שהמלחמה פנים ואחור – דכל מקום שפונה יש עוד מקום מכשול מלא תאוות – וטעון תפילה ובכיי' ותחנונים ידבר רש לפני הכל יכול להצילנו מכל רע, ונוכה להגיע לאמת אמיתו ולהבין כל התורה קלאר, אמן.

^א כגון לקרוא בהקיצורים שנצטברו כהיום (וע' בפלא יועץ שדבר פשוט הוא שאין לסמוך על שום א' מן הקיצורים אלו אלא לחומרא ולא שום קולא כלל וכלל, ודבר הוא). ורואה שזה מותר וזה אסור והוא בולע הכל בלי ליעיין [וכדברי ר' יונה], ר"ל מהאי דעתא. וידוע שא' שעשה כך אחר כך מפסקים, טעה בדבר הלכה בהמון מקומות, כבדיקת הבקאים וראו שאין לשער עד כמה הוא מטעה את הקורא התמים אשר שותה בצמא המים מלוחים הללו, ובלי לדעת שסופם תוגה – וע' בהג"ה בס' חיי עולם ח"ב פ"ח דברים נוראים דאפי' על ספר שיש עליו הסכמות מגדולי עולם נאמר פל הנ"ל – ועל המחפש ודורש ד' לדעת שסכנה לפניו וטעון זהירות בכל שעל ושעל. ובדוק ומנוסה אצלינו שמי שנותן כל לימודו במ"ב נשאר לבו ומוחו נקי מכל תעורבות של ... וכל המתעצל ומחפש דרך קצרה ולקרוא פסקי פסקי נשאר קרח מכאן ומכאן, רחמנא ליצילן.

^ב יש לדייק בלשוננו הזהב – דלכ' מי אמר שצריך לחשוש שיש איזה איסור בדבר שנפסק להיתר (כל זה מיייר אם המחבר באמת בר סמכא דאז אפשר לומר שיש כאן פסק דמותר, והרבה פעמים אע"פ שהמחבר למד הסוגיא בעיין עדיין לא בא להיתר הוראה – וק"ו לא להתיר – וע' היטב בכל הסכמה והסכמה לספרים אלו, שכמעט כולם אינם נותנין שום סמכות להמחבר אלא אך ורק שהוא איש נעים, והרבה פעמים כל ההסכמה אינו אלא שיש בספר זה הרבה מראי מקומות [והיינו שאין להשתמש בו אלא במראי מקומות, והבין], ודרך בני"א להסתכל על שמות המסכימים ולא תוכן דברי' וטועים הן, וע"ע בס' חיי עולם מהסטייפלער זצ"ל ח"ב פ"ח בהג"ה שצועק בקול רעש גדול שאין לפסוק

– והכין מקום שיגור אצלו, ונתן לו את **הכל** – אוכל שתי לינה **שבחים**, וכט"ס, ואח"כ מצאו לו זיווג וסידר כל צרכי חתונתו, וכשנולדו לו בנים ובנות עזר לו בשכר לימודם וכל צרכיהם, וכו' וכו'.

כמה אדם זה הרגיש שרוצה אך ורק להיטיב עם הרחמן הזה שעשה לו כ"כ **טובות גדולות ונצורות**. וחפיש הנעזר כל רגע ורגע מחדש איך לעזור לו ולעשות רצונו, ואפי' אם ראה איזה רמז קל מצד המיטיב מיד רץ לעשות הדבר הנרמז, ולא רק לעשות, אלא לעשות עם **כל ההידורים**, ועם **כל השמחה** שבעולם עד שרצה לרקוד **משמחה וששון** על כל פעולה שעשה עבורו. בפרט השתדל להראות להווא עד כמה זה נוח לו לעשות רצונו, ושהוא לא מרגיש שום עול בזה, **שום** כובד, **שום** טירחא בעשיית רצונו של המיטיב הזה שהוא הרגיש בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו דחייב לו **כל** מהותו, ופשוט שחוב קדוש עליו לשלם גמולו, וזה חפצו ו**חפץ לבו**.

ופעם כשעשה איזה דבר ששמע אח"כ שהמיטיב הזה סבל ממעשהו, אפי' שהי' סבל **קל מאד** אבל הי' שלא לרצונו של המיטיב – עד כמה ההוא חיפש שהמיטיב **ימחול** לו, ומבקש ממנו שוב ושוב יום אחר יום בכל מיני דרכים ופיוסים (ופיוטים) לפייס דעתו של המיטיב. ואפי' כתב שיר בחרוזים לחפש למצוא חן בעיניו שיסלח לו סליחה גמורה. עד כאן מובן הכל לכל א' וא', מכאן ואילך פורס היצר את טלפיו על **לב האדם** לסתום סתימה מעלייתא שלא יכנס הלימודים **למעשה**, כידוע לכל הלומד מוסר (בהתפעלות!).

ואנחנו על אחת כמה וכמה – שהבורא ית' הוא **ברא** כל המיטיבים לנו, והוא היטיב לנו, הוא מיטיב לנו, והוא יטיב לנו – עד כמה חייבים לעשות עם **כל ההידורים**, עם **כל השמחה** שבעולם, ואפי' אם כבד או קשה עד מאד אין עול, אין טירחא, אין עמל, אלא רק זריזות ו**אהבה בלי גבול** על **הזכות** שאפשר להיטיב עם המיטיב. (**כל** זהירות במצות כאו"א, **כל** ברכה, **כל** זהירות בשמירת עינים, ושמירת לשונו ושפתיו (**נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה!**), כל וותרנות (**ונפשי כעפר לכל**), וכל רגע של לימוד התורה (**פתח לבי בתורתך**), וכל שמחת שישמח בעשיית מצוה זו או זו (ובמצותיך **תרדוף נפשי**), וכו', וכו'.

כשמכירים באמת עד כמה טובות כפולות ומכופלות שהקב"ה עושה עמנו **כל רגע** של כל יום של כל החיים שלנו, אם יארע איזה מכשול ועשה איזה דבר – **אפי' קטן שבקטנים** – כגון שלבש מנעל השמאל לפני הימני! מיד מבקש מחילה ומחפש איך לפייסו בפיוסים (ובפיוטים ובסליחות א' אחרי השני'). וק"ו אם נכשל באיזה דבר חמור – במאכלות אסורות **או שכת לעשר דבר** (אפי' עם הכשר, וכדברינו תמיד שיש לזוהר בזה ביותר [ושמענו מא' מגדולי הת"ח שליט"א שהוא מצא כששים טעמים **בהמציאות כהיום** למה יש לעשר **כל** מה שאוכל **מה שלא יהא!**]), או נכשל בדיבורים שלו, עם **ההורים**, או אונאת דברים או לשון הרע, או דיבורים באמצע הלימוד, וכו' וכו' וכו', ודאי מחפש מיד לפייס הקב"ה ולבקש ממנו **סליחה מחילה וכפרה!** ומקבל על עצמו לא לשוב לעשות כן כל ימי חייו!

וזה יסוד היסודות של יוה"כ – ונזכה לעשות **כדבעי**, אמן. ועוד דרך להבין עם **נבל** – ע' בשו"ת שלנו על פ' נצבים תש' ד', דיסוד הוא לזכור העבר **ולא לחפש העתידות** – דמהעבר אפשר לראות הדרך **לשוב אל ד'** – דמכל תקלה יכול ללמוד מה חטאתי, מה פשעתי, שגרמתי זו או זו, ולשוב אל ד' אלקינו **אשר מחכה לנו**, ורוצה שנלמוד מכל קושי – שאינו אלא **רַעַע גַּעַלַט** (כסף שמשלמים לרבי ללמד הבנים) כך כינהו הגר"ח שמואלביץ זצ"ל

וזה יסוד היסודות של יוה"כ – ונזכה לעשות כדבעי, אמן. ועוד דרך להבין עם **נבל** – ע' בשו"ת שלנו על פ' נצבים תש' ד', דיסוד הוא לזכור העבר **ולא לחפש העתידות** – דמהעבר אפשר לראות הדרך **לשוב אל ד'** – דמכל תקלה יכול ללמוד מה חטאתי, מה פשעתי, שגרמתי זו או זו, ולשוב אל ד' אלקינו **אשר מחכה לנו**, ורוצה שנלמוד מכל קושי – שאינו אלא **רַעַע גַּעַלַט** (כסף שמשלמים לרבי ללמד הבנים) כך כינהו הגר"ח שמואלביץ זצ"ל

ח) ומהמשך הפסוק – יסבכנהו יבוננהו יכרנהו כחישון עינו – איך זה נוגע ללראות השגחה פרטית כהיום?

דכמו כשהיו במדבר - הקב"ה סיבב אותם בעננים והצילם מנחש ועקרב, כמו כן אצלינו הוא מצילנו מהיצר הרע שלנו – וכדכתיב לא יעזבנו בידו – דאם אין הקב"ה עוזרו אין יכול לו (קידושין ל:). – אלא ודאי שהוא עוזר ועוזר, אם רצונינו כן, ואין לנו אלא לבטוח בד' שגם יצר זה או זה יעבור! וע' לקמן לענין קבלות – והעיקר להראות להקב"ה שרצונינו לראות את מלכינו, ולקבל עולו בשמחה (עצומה). [בפרט דעד שמחת תורה עדיין במלכיות אנחנו – וכן כל השנה אלא בפרט עד אתה הראת לדעת!].

ט) ודס ענב תשתה חמר – מה המעלה בזה כלומדי תורה? ומאי נפ"מ לנו?

ע' בספורנו, וז"ל מיץ הענבים ה' ראוי לשתי' בלתי רוב מלאכה בו, ובכן היו מתפרנסים שלא בצער, וכל זה עשה להם הקל-ל ית' כדי שיהי' להם פנאי לעסוק בתורה ובמצות, עכ"ל. ונפלא הוא. וכן הוא בכל יום עבור בני תורה – הקב"ה מזמין להם מה שצריכים, ובאופן הקל, אם רק בוטחים בו. ודרך עליי' וחיוזוק הוא לשמוע השמוע'ס (שנים) שאמר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל – נמצאים בקול הלשון בשיעור 26) [באמצע – אחרי י"ט מינוט מההתחלה], וכן בשיעור 25) שבב' שמועס'ן אלו אמר שתשעים ממאה מההשתדלויות שאדם עושה אינן אלא לרעתו – ומסיק שם דאין לנו אלא אך ורק בטחון, ובלי השתדלות, תשמע ותהנה, ותראה גדולת קדושת נשמת ישראל שלך.

י) וישמן ישכון ויבטט וגו' – מה הלימוד בדור שלנו כדי לעלות?

ע' בספורנו דברים מבהילים, ומובא לעיל בהערה ו' בתשובה ב', והאמת היא דכל תיבה מפירושו בזה הויין דברים מתוקים להמבקש פני אלקיו, פני מלך חיים – בפרט בימים אלו שהם מלאים קירבה למלך העולם, שהוא קרוב לנו, ואנחנו עם רצונינו לשוב ולתקן ולהשתפר, מתקרבים אליו בעבודות האהבה של אהבת נפש. וכל החלטה וכל קבלה (אפי' בדבר קטן, ולפעמים דוקא בדבר קטן, וכדברי הגר"ש שבדרון זצ"ל שהוא שאל את הגר"א לאפיאן זצ"ל איזה קבלה ראוי' לקבל על עצמו? וענהו - תחשוב איזה קבלה שביכולתך לעמוד בו, ומזה להוריד חצי – ומה שנשאר תקבל! והסביר דאל"כ מתרגל לקבל ולבטל, לקבל ולשבור, ולא זו הדרך!) ע"י כל קבלה מתקרבין אל ד' אלקינו עוד ועוד – שמחפשים פניו וכמו שאנחנו אומרים (בלדוד אורי) את פניך אני מבקש! וע' בלקט רשימות שחוזר על יסוד זה שיסוד בתשובה זההתקרבות הוא! וימים אלו מסוגלים להגיע להתקרבות נוראה – חסד ד' חסד ד'.

יא) וקודם הפסוק הנ"ל כתיב כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף, ומסביר רש"י לנהגם ברחמים, וכנשר שאינו נכנס לקנו פתאום וכו', כדי שיעורו בניו ויהא בהן כח לקבלו, עכ"ל, מה יש לנו לקחת מכאן לימוד למעשה?

ע' לעיל בתשובה הקודמת – ונראה דמרומו כאן היסוד הנ"ל שאין לקבל קבלות גדולות אלא דברים שיכולים לעמוד בהן – דהקב"ה לא בא בטרונאי עם בריותיו (ע"ז ג. סה"ע) אלא נהגם ברחמים – ועוזרם שיהא להם כח לקבלו (הקבלה והקירבה, וממילא את פניו).

ודו"ק]. והוא הרה"ג ר' אברהם קרישבסקי זצ"ל והי' אפשר לשמוע על הקושי שעברו באלט שטאט ובימי המלחמה ועוד, ועוד שיש שכר גדול ופירות בעוה"ז וקרן קיימת לעוה"ב! וכן כל מה שמספרים הזקנים והזקנות מחייהם דבר נדיר ואדיר הוא, ועל החכם לשאול ולשאול. בפרט לשאול הויידע והבאבע איך חיו, האיך עברו הקשיים שלהם. וע"ע במפרשים על המשנה באבות (פ"ה מכ"א) בן תשעים לשוח, לשון שיח, לספר ולספר – דמשמע דאין חובה עליו ללמוד כ"כ אלא לשוח ולספר קורות חייו לאחרים, כ"מ, ע"ש, וצריכים אנחנו להטות אזנינו כאפרכסת, כנ"פ, כדי לקיים דברי אלקים חיים שאמר לנו – שאל אביך!

עוד דרך לזה בספרים שמספרים מדור הקודם והדחקות, ואיך עמדו בנסיונות נוראות, הכל לקח טוב לקחת ולנחת.

ו) והבטחון בפסוק ימלאהו בחרץ מדבר?

ע' רש"י דמצא לו נאמנים בארץ המדבר שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו (משמע ג' דברים נפרדים הן אע"פ שביסודם אחד), ע"ש. והיינו שכל מהותם בטחון וסמיכות על בוראם. (וע' בפ' הגר"א על משלי – ואל בינתך אל תשען – שלא יהא בינתך אפי' כמשענת, אלא כל כולו לשען [לסמוך] על הבורא עולם – וכל הפלענער, כל התחבולות, כל ההשתדלות נכלל בבינתך, ואין לסמוך עליהם כלל, עש"ה). וכמו כן אנחנו – אם רצונינו לזכות לתורה באמת, אין זה אלא ע"י השלך על ד' יהבך, ובודאי הוא יכלכלך, בין בגשמיות ובין ברוחניות! הכל כמו המן במדבר.

ז) ומהפסוק וכתהו ילל וסימון?

ע' רש"י – שלא אמרו האיך נצא למדברות מקום צי' ושממון – אלא לכתך אחרי במדבר!

וכמו כן אנחנו – שאין לומר לראש ישיבה או ראש כולל או לשאר המזרזין – האיך אפשר לגמור הסוגיא בג' ימים! האיך נגמור כל המ"ב בג' שנים (כהצעת גדולי המשגיחים שכל בחור בג' שנים שהוא בישיבה גדולה שיראה לגמור כל הששה חלקים של המ"ב, וכל הספר מס"י [בפרט פרק ראשון (כמעט) בע"פ], וכל פי' רבינו יונה על אבות, וכן פי' הרמב"ן על חומש [חוץ מפי' רש"י כל שבוע, ופשוט], וכל שער בטחון בחוה"ל, ודו"ק היטב), [וכל זה חוץ מלגמור המסכתא הנלמדת כל זמן וזמן, וכן סדר מיוחד בשאר מסכתות הש"ס לגמור ש"ס עד החתונה, וכן ש"ס משניות – ד' משניות ליום לגמור כל הש"ס בג' שנים! ולזכור שהגר"ש שבדרון זצ"ל כשהי' בחור בחברון למד שש מאות דף בזמן חורף וחמש מאות בזמן קיץ, א"כ אין כאן משום על מנת שתעלה לרקיע, אלא יש כאן משום רצון! וכן מה שזכינו שרה"י דמיר הגרב"ב פינקל זצ"ל ה' דרבן בני הכולל ללמוד חמש דפים כל שבוע – ולחזור על כל דף עשר פעמים – זאת אומרת חמישים דף לשבוע, מאתיים לכל חודש ויותר מאלפיים דף לכל שנה ושנה! והרבה עמדו בזה, הכל תלוי ברצון! (וכל הנ"ל עם חברותא – דאו חברותא או מיתותא! [תענית כ"ג]. ואע"פ שלפעמים [או הרבה פעמים מרגישים שיכול ללמוד יותר מהר לבד – המציאות היא שכמה שלומדים יותר מהר בלי חברותא כך יותר מהר שוכחים! בדוק ומנוסה! [וע' גמ' עירובין נ"ד. ריש הדף ומובן הכל]. ולזכור תמיד שהגר"ח שמואלביץ זצ"ל אפי' בעת זקנותו, וכבר ה' בקי בכל התורה כולה למד כל היום עם חברותא – שש חברותות – כל א' ב' שעות בסדר אחר בש"ס! והי' צועק ככרוכיא שדוקא עם חברותא עולים!], אלא יקיים בנפשו לכתך אחרי במדבר, ולא לשאול האיך, אלא מתחילים! והעקשן יצליח, אמן. וכבר הזכרנו שבנאווארדאק לא היו שואלים אם יכול או לא יכול אלא אם צריך או לא צריך!

אלא הרגילה (עם קיצור החזו"א או בלי – אבל בלא הוספות דפים וכו'), וראינו **גדלות** (וכדברי גדולי עולם שליט"א) וחילם לאורייתא דודאי יצליחו לקנות תורה וגם יראת שמים וגם ישרות, ויגיעו **לשלימות** ויראת אלקים ודקדוק הלכה כרצון הבורא ית'.]

או **קבלה** לקבל **כל** אדם **בשמחה** או להיות **בשמחה**! או לעשות חסד (א' או ג') כל יום ע"מ להגיע להיות **בעל חסד**! ועוד ועוד ועוד – כל א' וצרכיו, ולפי חסרונותיו, ודרך עלייתו שלו, לפי שורש נשמתו (**ושמחה לבו**).

או **קבלה** להודות לד' על איזה דבר שיש לו אחרי כל ברכה אחרונה.

או **קבלה** לעשות חשבון הנפש (לא יותר מב' מינוט) על מה שעשה במשך היום. ושוב להודות על **כל** אשר לו קודם שישן.

אבל פטור ולא כלום אין לנו.

תמיד לזכור - **כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף.**

יב) חדשים מקרוב צאו לא סערוס אבותיכם – מה

אפשר לומר דמרומו כאן עבור דורינו?

תצייר לעצמך – אם הגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' בא היום להישיבה שניה ביה ויהי' רואה בני הישיבה מסתובבים בחוץ בלי שום בושע עם הכלי [המשחית התמדת התורה וגידול גדולים] אצל אזנם (חוץ מהמשחיתים את עצמם כשגונבים דעת הבריות, ודעת עצמם, ועוד יותר חמור כאילו גונבים דעת החונן דעת, ד' ירחם, והם מדברים בסתר בתוך הבהמ"ד, או בריש גלי בתוך הכולל על הכלי הזה, או בודקים אותו כל שעה, ולפעמים למחצה לשליש ולרביע שעה! – נראה דפשיטא שהי' מתעלף או ח"ו ימות מצער, ומובן הפסוק במלואו. (ע"ע גמ' תענית כ"ג. בחוני המעגל).

ונא נא נא להתפלל שהקב"ה ירחם עלינו, ויפקח עיני הבני תורה לראות הטומאה והכיעור שיש בכלי זה (ולכה"פ שיראו מה שרה"י הגרנצ"פ זצ"ל אמר – שמי שמהלך בחוץ עם ידו מקופל (ומרוכך) להחזיק הכלי הזה אצל אזנו **אבד הוא הצורה של הבן תורה!** ואבידה גדולה היא **עד מאד**). דפשיטא אם היו רואים המזיקים הנאחזין בו, היו זורקים אותו **מיד** לאשפה, פשיטא. **ועל ידי תפלה ודאי המרחם ירחם עלינו בקרוב.** וע' בכתבים אלו בפ' כי תצא על הא דכמה וכמה ישיבות כהיום אסרו כל פל. על כל הישיבה, ואסור להחזיקו ברשותו כלל, דמצאו שזה מקור הגרמה **לחורבנות נוראות** בעולם הישיבות, בחורים חשובים נפלו לז' מדורות גיהנום. [וכמו כן אסרו מה שיש שקורין נגן איסור מוחלט!] ויש תקוה טובה למיחלים לאבינו שבשמים שיגיע לאיסור על כל בני תורה בקרוב ממש, ויהי' לנו פתחון פה לנו לדבר עם הקב"ה ולא עם הכלי הזה, וממילא לזכות **לשמחה לארצו, וששון לעירו, וצמיחת קרן ועריכת נר וכל הברכות שבתורה, אמן סלה**

ומובטח לנו שיסתלק שונאינו וכל גזירות שלהם – בפרט הגזירה הנוראה לבטל בני ישיבות מחיי נצח ולהכניסם לגיהנום בהאי עלמא ובעלמא דאתי, ר"ל, דהכל מדה כנגד מדה, כיון דהבחורי חמד חמדו הבל! והתחילו להרבות בביטול תורה לרבבות ע"י הכלי הזה, נתן הקב"ה רשות לכח הטומאה לשלוט עליהם לבטלם מתורתו, דהא מראין בעצמם דכל זה איננו שוה לי – שהלימוד שלי לא חשוב לי כמו דיבורים על כלי זה, או איננה שוה כמו לשמוע על כלי זה מה שוקרין (בטעות!) חדשות, וכל מיני ידיעות של הבל הבלים, וכמו שזכינו לשמוע מרה"י שליט"א דיש"ח במוצאי שבת פ' נצבים תשפ"ה, שצעק – מה הי' סוף הידיו – כל זה איננו

דכל קבלה הוי קירבה לד' וכו"ל, וכאילו מקבל **פני השכינה**, וצריכים כח ורצון לזה, אבל הבטיחו חז"ל הבטחה גמורה (יומא ל"ח: סה"ע) – **דהבא לטהר מסייעין אותו!**

וקבלה, כגון לא לדבר כלל, דבר נשגב הוא – והגר"א לאפיון זצ"ל עשה כן **לשנה שלימה**, כך מסר לנו הגרמ"א שטערן זצ"ל.

והי' מונח פתקא על שולחנו שהי' כתוב – **היום איני מדבר – והחזיקו שם לשנה שלימה!** עבודת המדות ושבירתן בדרגא עילאה, אבל בשבילנו נקבל, לכה"פ, ליזהר מלדבר דברים אחרים כלל (**אפי'** דיבורים בלימוד, אבל אם אינם שייכים לסוגיא שלומדים בשעה זו – נחשבים **כדברים בטלים**, ע' בפלא יועץ ערך **לימוד**, והדבר פשוט – דהיצר רוצה להפריע מהמשך הלימוד הסוגיא שלומדים בישיבה כדי שלא יהא מוכן עד שעת השיעור, ולא יבין השיעור ויטיאש מברירות בסוגיא וכן הלאה, כידוע) מתחילת הסדר עד מנחה (או עד מעריב), ואם זה קשה מלנשוא אז לכה"פ **שעה ראשונה** מכל סדר.

או **קבלה** להיות רבע שעה קודם תחילת התפלה (או לכה"פ כמה מינוט'ן).

או **קבלה** לנסות לכוון בכל שם ד' בברכה ראשונה דשמו"ע, וגם בפסוק ראשון בק"ש. ואם כבר קנה אלו – בברכה ראשונה בברכת המזון, בעוד ברכה בשמו"ע, או במודים.

או **קבלה** לא **לכעוס** על ב"ב כלל (או לכה"פ בערב שבת).

או **קבלה** לקיים מצוה א' (לכה"פ) **בשמחה** (כגון צדקה, או כאו"א, או ציצית, או תפילין, או נט"י לסעודה, או ברהמ"ז, וכו' (וכו').

או **קבלה** לעשות **חשבון הנפש** בלילה קודם שינה. (אפי' לרגע קט, לכה"פ).

או **קבלה** לכוון בק"ש שעל המטה, ולקרותו כולו **מתוך הסיודר**. (ע' בפ' וילך בכתבים אלו תשו' א' אריכות נעימה בענין ק"ש על המטה, איך שזה **מציל** את האדם מכל מיני היזקים בעליית נשמתו למרומים בלילה – בפרט דברים **נפלאים** מהגר"ש פינקוס זצ"ל, ע"ש. וע"ע בספר הנעלה **אש להבה** הנזכר שם במה שכתב (בעמ' ש"נ – שנג"ג) שזה שמירה מכל וכל ובפרט **משכחת התורה**, ע"ש. [הרוצה לקבל הדברים בפאקס וכדומה ע' בסוף כאן הדרך לזה], ובודאי כל א' ירצה להתחזק **בקבלת עול מלכות שמים** בשעה שילך לישון, דהא הולך לישון בידיו של הקב"ה, מלא אמונה, וקבלה בעי').

או **קבלה** לכוון פעם א' ביום (לכה"פ) במיוחד **בברכת אשר יצר**. (עצה טובה שלא ישכחנה [אם לא בירך מיד מפני איזה עיכוב, דלכתחילה צריך לברך מיד, ע' מ"ב סי' ז' סק"ו בסופו] – עצה טובה קמ"ל לזכור לברך - להרכין (לקפל) אצבע ראשונה על עצמה מיד כשיוצא מבית הכסא (אחר נט"י) עד שיברך, [קיבלנו מהרב א"ש הי"ו מביתר, ועלינו להודות לו **עולמות**], בדוק ומנוסה שעוזר לזכור, וכל א' יכול להעיד על כמה פעמים שהסתפק אם בירך או לאו, **ופחד הוא**). ועצה לכוון - לקרותו **בפנים** מתוך הכתב, ולכה"פ לעמוד במקום א', ולא לעשות שום דבר אחר בשעת מעשה!

או **קבלה** לומר **אשר יצר** דוקא מתוך הכתב.

או **קבלה** לומר (מיד) על כל קושי בחיים – **גם זו לטובה!** או כל מה דעביד וכו', ע' שו"ע או"ח סי' ר"ל ס"ו. וע"ע בחכמת שלמה על סי' תקפ"ג לענין הסימנים ליל ר"ה דברים נפלאים.

או **קבלה (העולה על כולן)** לכתוב **דברים העולים מן הגמרא או מהמ"ב וכו'**. [רגע קט על לימוד מ"ב – שזכינו לראות (באלול תש"פ) בישיבה **חשובה** הנהגה אדירה ונחוצה עד מאד – שכולם לומדים מ"ב מספר המ"ב שאין לו שום הוספות וכו',

ביהכ"נ, בצניעות, ברדיפת החיים, בכבוד האדם, באיפוס המצ, בשיעבוד ועבדות לעוה"נ, ובין אדם לחבירו, בהרס החינוך ובבזבוז, כמה שזה נח ומיקל זה ממכר ומרוקן ומנתק את הקשרים האמיתיים לחיי רוח, ומעל הכל זה נקרא רפו ידיהם מן התורה, רח"ל מה שזה מביא, ומי מדבר על הטרף רח"ל, עכ"ל מה שנוגע כאן, וע' בכל דבריו הנפלאים דמחזקים עד מאד. [אפשר לקבל השיחה במלואה אצל המוצ"ל].

יג) כי גוי אחד עלות המה ואין זהס תבונה – איזה חיזוק בהשגחה ובאמונה ובצטחון טמון כאן?

ע' רש"י דמשמע דיש תביעה עצומה על הגוים על זה שאינם מבינים שכל מה שמצליחים אינו אלא משום שיש כעס על ישראל מצד הקב"ה, דהקב"ה מסרם בידיהם, ולא משום כחם ועצום ידם! ודברים מחרידים החדד לדבר ד', וחיזוק עבור הבן עליי' (או הרוצה להיות בן עליי'), דאם הגוים המטומטמים, ומלאים שקצים ורמשים, היו צריכים להבין כל זה, ק"ו אנן עם סגולה וגוי קדוש, ואשרינו.

ומחייב תשובה – דעל כל פעם שנשבר רוחי, נמצא ששכחתי יסוד זה, דהא הכל ביד ד' והוא עשה לי מה שלטובתי! וכל טענות שהי' לי על השני בשנה שעברה נמי נובע משגגתי לשכוח יסוד זה, דהא לא הם עשו לי אלא בוראי סידר באופן נורא לתיקון נפשי! וכן דברים בלי מספר, עוד ועוד. ועתה הזמן לשוב, ולקבל ולומר שמכאן ואילך אנסה לזכור שהכל בהשגחה עליונה מכוונת בדייקנות עצומה, והכל לטובתי, ואין מקום לטענות כלל על השני, אלא אך ורק על יצרי, ועל זה שנתתי מקום שיכנס הרוח שטות לתוכי!

יד) וידבר ד' אל משה בעלם היום הזה וגו' – ע' צרש"י סכתב, וז"ל אף כאן צמיתתו של משה וכו' (אמרו כלל ישראל) אין לנו מניחין אותו וכו', עכ"ל. היינו שלא היו מניחין אותו למות – איך עושים זאת?

לכאורה פלא הוא, דבשלמא אצל תיבת נח ויצ"מ מדובר בדברים גשמיים, והי' צד שיכולים למנוע הדבר, אבל כאן הוי דבר רוחני ומה ההו"א? אלא צ"ל ע"י תפילה, והזכרת זכותים ומעלות שלו, [וע' בשטמ"ק ב"ק דף נ"א, ויש שצינו לעיין עוד בגמ' כתו' ק"ד. ריש העמוד], ורואים מכאן עד כמה הכחות של כל א' מישראל בתפילתו, להתפלל על כל צרה, והקב"ה ודאי ירחם (אלא כאן הי' גזה"כ – בעצם היום הזה, כ"מ).

וחלק של תפלה עבור הזולת הוא להזכיר גדלותו, וזיכוי הרבים וזיכוי היחידים שעושה, ומעלות המדות ותורתו, כמבואר בשטמ"ק הנ"ל.

ועלינו להתפלל שנזכה לסליחה ומחילה וכפרה, ושיכתוב ויחתם הקב"ה את כל בני בריתו לחיים טובים ולשלום, אמן.

ושב בשיחות מוסר (עמ' ק"ג, קס"ו, שכ"א) שהקשה כנ"ל, ותירץ שע"י הכרת הטוב אפשר למנוע מיתתו של השני. והסביר בזה דברי חז"ל שאלישע החזי' את הנער משום הכרת הטוב – דיש בכחה למח' מתים, ע' בפנים.

וא"כ נראה דק"ו הוא – אם הכרת הטוב יכול להחזיר חיים, ודאי יש בכחה להחזיק חיים, וא"כ כדאי לכל א' לחשוב ולפרט כל ההכרת הטוב שחייב לאביו ואמו, לזקנו ולזקנותיו, לבניו ולבנותיו, לכל חתניו וכלותיו, לכל אחיו ואחיותיו, לרבותיו, לחביריו, לתלמידיו, לשומעי לקחו, ולכל מכיריו בימים אלו שתלויים ועומדים אנחנו. (הקשה האלטער מנאווארדאק אם תלויין אינם עומדים, ותירץ דיש החבל כבר סביב צוארו, והוא עומד על דלת הבנוי בקרקע ואם פותחים הדלת דרך מטה ממילא

שוה לי? אלא אומרים שלא הי' שוה לי העוד רבע שעה או חצי שעה שינה בבוקר שגרם לי לאבד הדבר אדיר הנקרא תפילה בישיבה! איי איננו שוה לי! [י"א שתיבות אלו כעין קבלה על להבא, כיון שזה חלק של תשובה ולא מזכירים בכל הוידי הקבלה חוץ מכאן, וכעין דברי רה"י שליט"א].

ועד שמכירים שאיננו שוה לי הזמן על הטל, שגורם שסוגרים הגמרא (או לא פותחין!). ר"ל, אם כן הקב"ה צריך להראות לנו ביד חזקה שלו שכמו כן יהא שלוחים (רעים!) לגורם שלא יכולים לסגור הגמ' כי לא יתנו שיפתח אותו! וטעון תפילות על תפילות שאלו שיש להם שיסלקו מרשותם (לקיים שיסלקו שונאינו!), ואלו שאין להם שינסו להשפיע על המחזיקים שיצילו את כל בני הישיבות ע"י הפרידה מהכלי הזה (בפרט [גמ' שבת נ"ה.] דכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה וכו', ד' ירחם!).

ועד שיבוא הישועה יש לכל בחור ובחור וכו' להתחזק במידת הבטחון, שלא יארע כל רע – כלל! [וכדברי הגר"ד לנדא שליט"א שהכריז במשא שנשא בישיבת מיר לפני כמה חדשים – שאנחנו לא יתנו שאפי' בחור א' ילך לארמי – לא אפי' בחור א'!]. ושיהא מוכן למסור נפשו לעמוד איתן כנגד הכח הטומאה ולא להיות נבהל כלל מהם מה שלא יהא, ולא יהא, אמן!

ואם יראה שהצרה קרובה ילמד דברי ר' יונה (שע"ת ש"ג אות ל"ב) שיהא ישועת ד' קבוע בליבו ויבטח בד' אלוקיו ולא יפחד ולא ירתע כלל, וידע ויחזור עליו ויאמר בפה מלא עוד ועוד – לד' הישועה! לד' הישועה! לד' הישועה! ועוד לחזור על דברי התנא – ר"ע בברכות (ס:) כל מה דעבד רחמנא לטבא עביד, כל מה דעביד, כל מה דעביד, לטבא עביד, וגם זו לטובה! (עוד עיין בדברי החכמת שלמה, דברים נפלאים, צס"ע או"ח סי' תקפ"ב שיש לומר צר"ה אחרי שחרית – כל מה דעביד רחמנא לטבא עביד! ואח"כ לומר – גם זו לטובה! וע"ס שהסימנים כליל ר"ה הם מלא בטחון – לא בקשות כלל אלא אמירה מלא בטחון שכן יהי, ע"ס דבריו המרימים ומשמחים! וזכינו כליל כ"ז א–ל–ו–ל תשפ"ו בעיר התורה תפרח ציטבת בית מאיר הידוע לטהילה סס, לקבל צרכה מהגר"ד לנדא שליט"א שהוא צריך אותנו (בשמחה עצומה – לא מעלמא הדיו, וראינו טוב לצ יצרך במלואה) צכתובה וחתימה טובה און א גוט געצענסט יאר ואח"כ כשענינו – וכן למרן, זכינו לנזיפה מתוקה וחזקה, שאמר (בעד לשוננו) אין לומר כן אני לאנארהב את זה וכמדומה שאמר אני שונא את זה, ול"ע, אני לא המרן שלך! אמרנו מיד – וכן למר – אז נח דעתו ואמר – אהה זה טוב, והי' לימוד גדול – דהא שינאו רע – וסקר זה רע! ועוד הצריחה מהכבד כידוע לכל מכיריו. ונזכה שיתקיים צרכתו וצרכתינו לו וכן לכל ישראל, ונאמר אמן!

ונשמע בשורות טובות וישועות גדולות בקרוב ממש, אמן סלה!

ועוד בענין הנ"ל יש להשוואה לגדלות לעיין בדברי רה"י הגרא"י פינקל שליט"א (בשיחתו הנוראה ביום י"ב אד"א תשע"ד), וז"ל, כ"ז מדובר על מה שנקרא מכשיר כשר, כמה הוא אויב של עמל התורה, קשורה בו בכלב, כמה נזקים הוא עושה בכ"כ הרבה תחומים, בבין אדם למקום, בתורה ותפילה, בצורת

כבודם בעיני העמים, ולזכותם לעשות רצונו ית' לקיים מצות הארץ ולשמה, ועל כן הקב"ה הראה לו כדי **שהוא ישמח** עם מה שצאן מרעיתו יקבלו, מה שהם יזכו - לכל הנ"ל. **ודבר עמוק הוא עד מאד**. ושו"מ כן במה שמפיצים (דברים נעימים) מהגר"א מיללער זצ"ל, ע"ש, וב"ש.

ומי שחי עם הזולת במחשבתו – לשמוח בשמחתו, **להרגיש צערו וכאבו**, עם לב פתוח, לב בשר, לב מרגיש, ולחפש טובתו ועצה טובה לו, לעזור ולעודדו, **ולשמחו** – הוא המאושר שבעולם. **ומאהבת הזולת יגיע לאהבת הבורא**, וירגיש צער הבורא בכל נטיי' (אפי' קטנה) מרצונו, וכל מחשבה זרה סתירה לאהבת נפשו ומעצבו, וממילא יזכה לשוב בתשובה שלימה, ויתגבר תמיד על יצרו, (ויכתב) **ויחתם לחיים טובים ולשלום**,

פ' וזאת הברכה

חג הסוכות חג השמחה בשנת תשמה שמחת פרותינו וישועותינו!

אפי' אחרי עשרת ימי תשובה – דרשו ודרשו – חיפוש אחר חיפוש למצוא הדרך לתשובה מאהבה ע"י שמחת תורה (אור) ונר מצוה של שמחה! ולינצל רגעי היום לתשובה על כל ביטול תורה שבשנה שעברה ע"י כוונה בשירים בעת הריקודים לקיים מצוות ת"ת (תורת ד' תמימה, וכדו'), לתקן כל הלימוד שלא הי' בעמלות, ולעוד ועוד ע"י התמדה שקנה על ידי צילתא דהימנותא!

ע"פ. איך אפשר ליישב זה עם מה לאמרו (אבות פ"ה מ"כ) עז פנים לגיהנום?

ע"ש בגמ' תנא דבי ר' ישמעאל אמר הקב"ה ראויין הללו **שתינתן להם דת אש**, עכ"ל. ואפשר דכוונת עזין היינו **חזקים** ולא כמו בשאר מקומות שהכוונה למדת **חוצפה**, וממילא ראויין לדבר שהוא **כאש**. (יש לעיין בשמות רבה מ"ב ט', ע"ש א). ועוד י"ל דלשון **עז** היינו **באמונה** – שחזקים הם **בבטחון**, ולכן אפשר לתת להם דבר שסכנה כמו **אש**, וטעם דהוי כסכנה – חדא דאם אין מקיימים נשרפים **באש**, או אש התאוות או אש גיהנום, או עונשים אחרים **כעין אש**, **אלא עזים וחזקים הם באמונתם** ולכן זכו לקבל התורה. ומובן דברי הגר"א (משלי כ"ב י"ט) **דלא ניתנה תורה לישראל אלא כדי שישלימו בטחונם בד' וכו'**, וזה **כלל כל המצוות וכו'**, **עכ"ל**, ולכן כיון שעזים הם **יעמדו בכל נסיון**, ולכן יקיימו יסוד זה שהוא יסוד (ו) כל המצוות. ועוד טעם להסביר למה קשה היא וכמו סכנה - דודאי חייבין אנחנו לקיים כל המצוות אפי' במצבים של **אש** ומים, וככל הסיפורים על קדושי עליון דסבלו כל מיני יסורים לקיים מצותיו ית', וא"כ פירושו **עזים** היינו **בכחות נפשם**, וגם בגופם מחמת דביקותם בבורא עולם שהוא כאש אוכלה!

ולענין **מסירות נפש** על התורה ומצוותי' יש לזכור תמיד איך אלו שגלו לבבל, והיו יודעי כינור וכו', וכאשר שוביהם ביקשו שישירו שיר ציון (כדאיתא בקפ"ט קל"ז) – על נהרות בבל, שאומרים לפני ברכת המזון בחול, כדי לזכור **החורבן**, וע"ע במעשה רב), מה עשו שלא לעבור על דבר שאינו כבוד להקב"ה (כ"מ, וצ"ע מה הי' האיסור בדבר, ואולי חילול ד', וצ"ע ג) – **מה עשו? חתכו את בוהן ידיהם!** דבר מבהיל על הרעיון! **יסורים נוראים** לכל החיים – אלא מוסרים את הנפש **לכבוד ד'** – לימוד גדול לדורות ולדורי דורות **עד עולם!**

נחנקים! ר"ל! וממילא מרגיש אדם אימת הדין, וצועק **להקב"ה רחם עלי, ועלינו, והצילנו ולא נשוב לכיסלינו, אלא נעשה רצונך רצונינו מכאן ואילך עד סוף ימינו!** לזכות את הרבים בחיים, ותכתבינו ותחתמינו לחיים טובים ולשלום!

טו) וסמה לא תבוא – כתב רש"י וידעתי כי חציבה היא לך על כן אני אומר לך עלה וראה, ע"פ. לכאורה אם יראה אדם דבר שחציב לו ויודע שלא יקבלנה הי' מוטב לו שלא יראנה כלל – ומה ההבנה כאן?

מצד אחד הי' אפשר לומר **דלכה"פ** שיראנה. ועדיין קשה. ויותר נראה דפשיטא שמשא רבינו ע"ה לא רצה א"י עבור עצמו כלל אלא אך ורק עבור כלל ישראל ולקדש שם שמים, ולהרים

ח) איזה לימוד (גדול) צמדת הבטחון אפשר ללמוד מבני שער ובני ישמעאל המובא בפרשה שלנו?

רואים ההפסד והאבדון הגדול והנורא שקרה להם על הא **שדאגו** שיפסידו פרנסתם (**הריגה**) ויקחו נכסי המת לשלל, כ"מ] או **גניבה** וכו') שזה מנע מהם מתנה גנוזה לאלף דור, מתנה טובה שאין כמותה **בכל העולם כולו** – **התורה הק'**! **ודבר מחריד הוא!** ובצער גדול מצינו נמי אצל הרבה מבני ישראל, להבדיל אלף הבדלות, דעושים כעין זה – דבמקום לימוד התורה וקבלתה ודיקדוק המצוות, מה הם בוחרים – **לעסוק עוד ועוד בפרנסתם** – ויש לציין שלא מדובר (כ"כ) באלו שעושים כמו פסק של הרמב"ם (פ"א הל' ת"ת הי"ב) שכתב שמי **שמוכרח (!)** [ולענין כהיום כבר כתב הבה"ל בסי' קנ"ו ד"ה בסופה שכמעט אין מי **שמוכרח** לזה אצלינו, דהא יש שרוצים להספיק לו וקראו לזה - כולל! ע"ש] והיינו מי **שמוכרח** לעבוד, סדר היום שלו צריך להיות שילמוד (מתחילה, כ"מ שם) ט' שעות ביום, ואח"כ יעסוק בפרנסה, **ולא יותר מג' שעות** (כ"מ שם, ע' בפנים) – ודברינו לא מיירי (כ"כ) על אלו – אלא על ההמון שיש להם כבר מספיק על היום אלא **דואגים** על העתיד – וכמו, להבדיל אלף הבדלות, **דאגו** בני שער ובני ישמעאל, וכל אלו ביודעים או בלא יודעים מאבדים **בידים** מה שנותנין להם, וחז"ל הגדירו (חגיגה ד.) שכגון זה נקרא בשם **שוטה**, ד' ירחם.

ובימים אלו של **תשובה מאהבה** (סוכות, שמחת תורה) על הנבון לבדוק במעשיו אם עושה הוא רצונו ית' **באמת** כפי יכולתו **במסירות נפשו**, וממילא בא יבוא עד ד' אלקיו **בכל מהותו**, מלא **בטחון** בכל לבו, או חסר בלמענה – למען ד' (וכל שמשדל שיהי' לכה"פ א' מיני אלף של למענה כבר התחלה, ומכאן ואילך יערב עליך! אמן).

ב) מימינו אף דת למו – בגמ' ביצה (כ"ה:) תנא משמיי' דר"מ מפני מה נתנה תורה לישראל, מפני שהן עזין,

דוגמא לכך: ידוע מכתבי האר"י ז"ל, דענין **חזרת הש"ץ** יש בה מעלה **עצומה** על תפילת הלחש. ויש הבדל בין שני חלקי תפילה אלו, **מדרגות בלי שיעור וערך**... והנה רבים מאיתנו, שלא ידועה להם זאת הידיעה – **חזרת הש"ץ** היא אצלם לכתחילה זמן המיועד לעיין באיזה ספר או סתם זמן מבוזבז. ואפשר שיעברו **שבעים שנה** מבלי **שיכוין** בחזרת הש"ץ אפילו פעם אחת... וכל זה פשוט **מחוסר ידיעה!**, עכ"ל שם.

היינו שיש מצד **השומעים** ענין – לכוון – וחוצץ מזה שהש"ץ יתפלל בכוונה ו**במתינות** הראוי. ולפי"ז עוד יותר מובן דברי הגר"ן זצ"ל – לעילא לעילא עד לעולם ולעולמי עלמא – קודשא בריך הוא, דבק'נן זאך, **שְפָכִי כְּמִים לִבִּי**, השתפכות הנפש בפני כל עם ועדה, זה רצונו ית' – **ובשמחה**. וע' בכתבים אלו בפ' נצבים סוף תשו' א' למה כמים ולא כשמן או כיין – דבר עמוק הוא עד מאד.

ומעשה נורא – נורא עד שכמעט א"א להאמין, **מעשה מלא שפכי כמים לבך** – והוא שיש בעל בטחון א' – בן תורה כעשר שנים אחרי החתונה וכל מהותו צועק **בטחון בד'**. שהגיעו בביתו לפת לחם, פת לחם **ממש**, ואפי' כמה שקלים לקנות אשל וכו' לא הי' לו. ובביתו לא הי' אלא ווינטאלטור א', וגם זה נשבר, ובליילה החום עלה לארבעים וטבל בזיעה – אבל אחז בבוראו בב' ידיו, וצעק אליו בכל נימי נפשו, ובכל כחו, וחזר שוב ושוב, **אין לי אלא אתה, אין לי כלום אלא אתה!**

בזמן קצר אחרי לילה זו הציע לו א' לעשות איתו יששכר וזבולון – **כעשרת אלפים שקל לחודש** – חלק לחיות וחלק לשכר דירה, שעדיין לא עלתה לו כל ההשתדלות שעשו כדי לקנות דירה, וכולם אמרו לו שתשכח, אין שום צד שחמיק יקנה לך מכמה טעמים, אבל כעת לכה"פ הי' לו לכסות כל ההוצאות ביתו – אבל לא נשאר עודף, כך חי עוד כמה שנים עד ששאל אותנו אם בטחון כולל גם שיקבל דירה בלי שום השתדלות? וענהו שהדבר **ברור כשמש** – אם בוטחים בו בכל נפשו.

כך התחיל לנסות להשליך כל יתבו על הקב"ה, וכן א"ח עמו כשהיא שמעה הפסק הנ"ל שסברה וקיבלה! [וזה יסוד **גדול** בכל בית – שהאשה תבטח יחד עם בעלה ולסמוך עליו **בכל**, וכדאיתא בגמ' חולין פ"ד: לעולם יהא אדם וכו' לאשתו ובניו וכו' **שהם תלויין בו!** וכן רואים מגמ' תענית (כ"ה). במעשה דאשת ר' חנינא בן דוסא שבתחילה וגם אח"כ (אחרי שזכתה לגילוי בחלום!) היינו שגם לבסוף הסכימה עמו בכל, וכן **המעשה נורא** שסיפר לנו הגר"א זצ"ל רה"י בראכפעלד שהי' עמו שגם א"ח תיבל"ח הסכימה לקיצוניות שלו במדת הבטחון שנהג בעצמו (עד כדי כך קיצוניות שא"א לכתוב המעשה ואינו ניתן אלא למסור פה אל פה), אלא פשיטא אין אשה כשירה אלא שעושה רצון בעלה – לא ב' פלגאי דגופא **אלא אחדות נפלא** – לבשר א' **בבטחון**, ובכל, בעבודת ד' תמיד. עד שהרגיש שהוא לא בענין כלל – הוא יצא מכל הסוגיא (ונכנס לסוגיא של **בטח בד'**!) ואפי' כשנזדמן דבר שהי' יכול לעשות קצת השתדלות לקבל דירה בזול אמר להמציע שזה לא ענין שלו כלל הוא כבר מסר **הכל** בידיו של בוראו! ההוא אמר לו שהוא קצת (או הרבה) משוגע אבל ראה שאמת הוא דובר, והניחו לנפשו.

בסוף נתברר שא' עשה ההשתדלות בלי ידיעתו וזכה בדירה גדולה (**יותר מד' חדרים!**) במחיר שא"א להאמין, ועדיין חי בבטחון מלא שהקב"ה ישלם את **הכל!** **מעשה שמראה אצבע אלוקים ויד ד' ואור פניו**, ובודאי ישפיע על כל מבקשי ד', בפרט בימים אלו של **צילתא דמהימנותא**, שדרים אנחנו בדירה של השכינה הקב"ה – דהא שם שמים חל עלי', אשרינו.

ופשיטא שכל א' מאיתנו מתחזק תמיד **בבטחון**, לזכור בכל יום ובכל שעה שכל נסיון אינו אלא אופן **להוציא מה שטמון בי מן הכח אל הפועל [ישועות] (דמלאים כחות אנחנו, ואפי' יותר מכל השגותינו, הרבה יותר ממה שבן אנוש יאמין על עצמו, כן הוא!)**, וע' בדברי הרמב"ן על נסיון של אאע"ה בפ' לך לך דמאריך על היסוד בנסיון.

ובפרט **בימים של תשובה** (עכשיו של **אהבה**) שאנחנו נמצאים בהם כעת יש לנו הכחות לשוב אל צור ישועתינו, דהא בימי החג של סוכות – רואים דרך צילתא דהימנותא **שאין לנו על מי להשען אלא אך ורק על הבורא כל העולמים**, כד"א יושב בסתר עליון בצל ש-ק-י יתלונן – **לינה תמידית!**

[זכינו כאן למערכה שלימה מהמגי' הרב ר"ב שליט"א, דכתב לעיין ברש"י שם בגמ' (והמהרש"א) דמחמת שהם **עזים** ניתנה להם תורה שיעסקו בה שמתשת כחם **ומכנעת לבם**, עכ"ל. משמע דזה תיקונם, וי"ל. וע' ברמב"ן (פ' עקב, שביעי) עה"פ **לא מרבכם וגו'**, דמפרש דנבחרו להיות עם ד' (וממילא קבלת התורה, כ"מ) מפני **שעזין** הן ויכולים **לעמוד בנסיונות**, ע"ש. וא"כ קשה כשאלה דידן דהא ביבמות (ע"ט.) שבני ישראל **ביישנים** הם. וע' בנתיבות עולם להמהר"ל נתיב **הבושה**, ועוד בגבורת ד' פ' ע"ב, ובדרך החיים פ"ב אבות מ"ה. וע"ע בפנ"י על הגמ' ביצה הנ"ל באריכות נפלאה. וכן במהרי"ץ חיות שם, וכן בחת"ס (מובא בכתב סופר), וכן במהר"ם שי"ף ועין יעקב. ובפרט לעיין במנחת עני (קומץ מנחה א' ט"ו) דמשמע דמתרץ שאלה דידן דכאן (עזים הם) בעזות **פנימית**, ועז פנים לגיהנום היינו **בחיצוניות**. וע"ע בספר ר' צדוק הכהן בענין כח כלל ישראל להשתנות, ע"כ הוספת הרב ר"ב שליט"א, ועלינו להודות ברוב ההודאות]. וע"ע בכתבים אלו פ' נצבים בתשו' א' **מהלב אלי'** שכל יסורים (היינו כל נסיון) כל קושי כל צער ועגמת נפש הוא במקום הקללות הכתובים בפ' **כי תבוא**, וא"כ כל נבון **שמה** על כל בושה ובזיון, וכו', וכו', דהצילו מהקללות המחרידות, ודבר **נפלא הוא** להמבין דבר מתוך דבר.

(ג) **כל קדושו צידך והס תכו לרגלך ישא מדברותיך** –

איזה חיזוק בבטחון יש כאן?

ע' רש"י, ובפרט מש"כ בפירושו האחרון שכתב דאפי' בזמן שהאומות **שלטו**, הצדיקים **דבקו בד'**, ולא משו מאחרי ד', וממילא – **ואתה שומרם**. זאת אומרת **כל דביקות מביא שמירה**, ודבריו יש בהן חיזוק גדול לנו להתחזק בבטחון דאין דביקות כמוה. ואם מזכירים **דביקות**, נראה דיאות להביא שוב דבר שכבר הזכרנו בעבר – והוא – ע' בספר לקט רשימות שהגר"ן וואכטפויגעל זצ"ל שאל על תקנת חז"ל של חזרת הש"ץ – והא שמו"ע בלחש הוא **(שהמתפלל מדבר לתוך אזנו של הקב"ה כביכול** – ולא צועקים) ולמה תיקנו שיהא **בקול רם?** ואע"פ שעיקר התקנה הי' להוציא האיני בקי – אבל לזה הי' אפשר שיעמדו בקירבת מקום, ועוד עצות, וכו'. אלא אמר הגר"ן זצ"ל הבנה עמוקה (ע"ד המוסר) – שחז"ל רצו שכל העם יעמדו **וישמעו** איך א' איד **דבק' ואך** מיט די רבש"ע! (יהודי דבוק אל ד') והמבין יבין **הרבה**, ובודאי ירצה להתנהג כיאות, להתפלל **במתינות**, וכו'.

וע' בספר **שערים בתפילה** שחיבר הגר"ש פינקוס זצ"ל (במשך **עשר שנים!**) בעמוד י"ג שם, וז"ל, כמו בלימוד התורה קורה הרבה שידיעה פשוטה שמתוספת לו פותחת לו שערי הבנה בהרבה סוגיות, כן הוא בתפילה... שידיעה קלה יכולה להקנות לו **מספר רב** של תפילות טובות.

כל יום וכל שעה, ולעלות מכל הבלי עוה"ז, ולהתמיד בתורה ובעבודה בלי הפסק, בלי שום היסח הדעת, ונשמע אך ורק בשורות טובות וישועות ונחמות מהגלות המר, ונזכה לראות בעינינו בשוב ד' לציון וביאת משיח צדקינו בב"א.

ועוד שם פרש"י על הפסוק והם תכו לרגליך דהם מתמצעים ומתכנסים לתחת צלך – שוב מקבלים בטחון – דצלך היינו לומר שסומכים עליך בכל. ורמז לנו לצילתא דהימנותא – לשאוב מהסוכה עוד בטחון ועוד בטחון – לכל השנה.

ועוד שם פרש"י על הפסוק ישא מדברותיך – מקבלים גזרותיך ודתותיך בשמחה – היינו קיום המצות בשמחה בכל עת ובכל שעה – ועיקר כל המצות הוא בטחון (וכדברי הגר"א במשלי כ"ב י"ט, ע"ש), ואין דרך טוב להגיע לשמחה כמו שמגיעים ע"י שבוטח בד' – דרגוע הוא תמיד, בלי לחץ בלי דאגות, אלא ידו ביד בוראו, וממילא שמח כל היום וכל הלילה וכל השנה וכל החיים.

ד) האם כמה אומות היו יכולים לקבל התורה?

משמע במדרש דאם בני שעיר היו מסכימים לקבל (או אם בני ישמעאל הסכימו) לא היו אחר יכול לקבל, וצ"ע. ולכאורה הי' אפשר לחשוב דמסברא הקב"ה רצה שכל העולם יקבלו, ובודאי שרצה לתת להרבה אומות, וקשה. ואפשר דראי' למשמעות במדרש (דרך אומה א' יקבל) מהא דכתיב בתורה עם סגולה, משמע דוקא עם אחד, וי"ל.

ועלינו להודות שאבותינו בטחו בו, ולכן ותלמדם תורתו, ולכן זכינו אנחנו להחמלה גדולה ויתרה! וכהיום חובתנו לבדוק אם בעקבי הצאן הולכים אנחנו, לבטוח בכל מצב ומצב, כמו שבטחו הם – אפי' אם התקוה (נראית) רחוקה עד מאד, ואפי' אם לפי דרך הטבע א"א שיהא הדבר למעשה, אלא – הכל יכול יכול הכל, ואין לדאוג כלל. [ובענין זה ע' בפ' בראשית משו"ת זה בתשובה ב' שם, חיזוק גדול מהא דברא הבורא יש מאין, דכמו כן יהא ישועתינו!]

ובכל שעה ובכל עת להאמין שיבוא הישועה – אם זה בדיני ממונות (חובות) או דיני נפשות (חולי) או בחינוך או בשלו' בית – הכל ביד ד', ואין מעכב בידו – הוא מלך אדון השלו' להיות הכל שלם (בטחנו, גופו, צאצאיו, תורתו וכו') ויעזור ויגן ויושיע, בודאי. לד' הישועה, לד' הישועה, לד' הישועה.

ה) בגמ' ז"צ (ח.) מובא דתלמידי חכמים פטורים ממס

מן הכתוב אף חובצ עמים – אמר משה רבינו ע"ה,

רכש"ע אף בשעה שאתה מחבצ עמים כל קדושו

יהיו בידך, וס' (ז:) רבנן לא לריכי נטירותא – למה?

דתורה מגנא ומצלא (סוטה כ"א.) וזה מציאות. וע' בחזו"א (שם על הגמ') דברים נחמדים על זה. ובימים אלו שמגיעים להושענא רבא שהוא יום שמרומז למגן על כל השנה, מובן שעלינו לקבוע בחג השמחה עתים לתורה, חוק ואל יעבור. וכן אצל השולחן קביעות ללמוד משניות סוכה, וכן הלכות חוה"מ, (בפרט ההלכות על איזה מלאכות מותרות בחוה"מ [וכן לברר דיני פלאפון בחוה"מ] (שהרבה נכשלים באיסורים חמורים בידועים ובלא יודעים, וד' יכפר בעד)) וכן בחיוב שמחה בימי חוה"מ כל הדינים) וכו', והכל בשמחה עצומה דהא פקודי ד' משמחי לב! ולזכור תמיד דתורה מגן עלי ומצילני!

ו) האם אדם חייב לפרנס ולכלכל ולזון התורה שלו?

ומה פי' הדברים?

מן הפסוק תורה צוה לנו וכו' מורשה וגו', למדו חז"ל (ברכות נ"ז.) אל תקרי מורשה אלא מאורסה, והיינו שהתורה הכללה של

ומעשה נורא, והוא מעשה שמראה גדולת קדושת נשמת ישראל שהיא גדולה עד מאד (וכלשון הח"ח בשמירת הלשון), והוא מעשה שמראה מעלות נשגבות של שתיקה ושל אהבת ישראל ושל מסירות נפש עבור הזולת, ולימוד עצום בכחות הנפש. וכך הי' המעשה במחנה ההריגה במלחמת עולם הרשעים ימ"ש ערכו לא רק מיתות משונות, ר"ל, אלא גם עינויים לא אנושים מרוב אכזריות [והכל הי' כמו הקללות בפ' כי תבוא, וגם כמו הפסוק שמבשר שלא רק מה שכתוב אלא – גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ד'] [שם ד'] שהוא מדת הרחמים! עליך עד השמדך. עד שא"א, וגם אסור, לשער ולתאר ולצייר – הכל להראות לנו עד כמה הקב"ה נורא בנוראותיו [ע' תפילת נשמת בסוף], ועשו גם כדי לתת לנו ציור של גיהנום, וכדברי הגר"י ליבוביץ צ"ל משגיח דישיבת מיר בעיר מיר, ולהכניס בנו פחד של עבירה, ולראות אמתת נבואת משה רבינו, ועוד על כל אלו ליתן דרך להתחזק בעבודה שלנו – בידיעה [במקצת] מה הם סבלו ואעפ"כ דבקו בהקב"ה – תוכו לרגליו היו! ולא נפל רוחם, ק"ו לנו ולבנינו לעמוד בכל נסיונות [הקטנות והפעוטות נגד שלהם] ולוותר על כל הבלי עוה"ז, ולשמות בכל גרגיר מלח שיש לנו, וכל מצוה שנותן לנו לקיים, ולא רק המצוה לבדה אלא לעשות הידורים על הידורים בכל מצוה, דיש בכל ידיעות אלו לראות במה שהי' נמנע מהם, הוא ניתן בשפע לנו ולבנינו, לקחת לקח ולדעת שבא לחזק אותנו לחפש הידורים כיון שהרחמן מרחם עלינו לתת לנו היכולת בחסדו הגדול עד אין חקר, וגם כדי ללמד לנו מוסר השכל בכל חלקי החיים – ובפרט ממעשה הזה – וא' מן הדרכים שעינו את עם ד' שבמחנה א' – היו מחייבים כל האסירים לעמוד באמצע המחנה, והימ"ש קרא ד' שמות מן העומדים והיו צריכים ללכת עמו (והשאר חזרו למקומן במחנה) ולקח הארבעה לאיזה ביקתא וכל הנשארים במחנה שמעו קולות ובכיות וצעקות, ואח"כ שמעו יריות וידעו שעלו על המוקד.

זה נמשך יום אחר יום, יום א' ההוא ימ"ש קרא ד' שמות, ג' קמו והלכו אצלו מלאים פחד, והרביעי לא זז ממקומו מרוב פחד, הימ"ש לא ידע מי זה אבל ידע שצריך להיות א' בצד ימין – וכעס שלא ציית לו, וצעק שמו שוב, ולא זז. הימ"ש הצביע על א' שהוא חשב ששמו כן ואמר אתה פלוני (שמו הזה) תבוא מיד. ההוא ידע שהאיש שמחפשים עומד בצדו והי' יכול להצביע עליו, ולא עשה כן אלא שתק והלך עם הימ"ש. לא למסור יהודי למיתה! כחות עצומות!

הארבעה הגיעו להביקתא וחיכו וחיכו ולא בא אף א' אצלם. ופתאום שמעו קולות ואח"כ יריות רבות, והבינו שהיום הזה שינה את הסדר – ובמקום עינוי ומיתה לאלו שלקח, עשה להנשארים.

ההוא ששתק ניצל. ואם ישאל השואל איך עמד בנסיון – ידע דברי חז"ל שאדם נברא בצלם אלקים (ע' פ"ו סנה' מ"ד, ובדף מ"ה. שם) וראה זה בכל יהודי! ועוד דתנן במשנה (פ"ד סנה' מ"ב) כל המקיים נפש א' מעה"כ כאילו קיים עולם מלא! ועוד התם – בשבילי נברא העולם – וחשב כל חייו שכן נאמר גם (בעיקר!) על חבירו. ועוד חז"ל דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד (ע' ברכות ס"א:), וחי עם זה כל ימי חייו. ועוד חז"ל – לא מצאתי לגוף טוב משתיקה (פ"א אבות מ"ז), והאמין בדברי חכמים שזו המציאות! ונתרגל בה עד שעמד בנסיון החיים. ונראה שהי' גם מדה טובה של בטחון בד', והבן.

עד כמה צריכים לקחת לקח מזה מובן מאליי. ועלינו שוב להתחזק ולראות כל החסדים הנוראים אשר הקב"ה עושה עמנו

מאיתנו לו, וכן **כל א' וא' להבירו**, דרצון כל אב שבניו יהיו מאוחדים **ואהובים זה לזה** – כן אבינו שבשמים רצונו (עוד יותר) כן, והשואל (הרוצה לעשות רצונו ית') מתמה ושואל – האם כן הוא?

ח) איזה בטחון נוגע כהיום ונלמד מהפסוק – האומר **לֹא־כִי וְלֹא־מִי לֹא־רָאִיתִי וְלֹא־אֲחִי לֹא־הִכִּיר וְלֹא־בָנָיו לֹא־יָדָע כִּי־שָׁמְרוּ אֶמְרֶתְךָ יְיָ?**

ע' בח"ה על התורה דיש כאן רמז לבן תורה – שפורש ממשפחתו ולומד תורה עד שיכול להעיד על עצמו שאביו ואמו לא ראה, וכן אחיו, **וכן בניו (!)** וכו' – דשקוע **כל כולו** בתורה. כמה **בטחון** צריך לזה – ויש לכל א' הכח, ובודאי **הרוצה** באמת יקבל ההבטחה – דבדרך שאדם **רוצה** לילך מוליכין אותו. (מכות י:) [וכדי לבדוק עד כמה קרוב או רחוק הוא – האם מוכן הוא לעזוב הכל וילך לחודש אלול למקום תורה, או **לכה"פ** שבוע אחד? **בטחון** מנין?]

וע"ע בגמ' כתובות (ס"ב:) מעשה ברבי חמא בר ביסא, וברש"י שם ד"ה אי הואי הכא – **דבר מבהיל**, מבהיל ממש בענין זה, ורואים שבזכות **הבטחון** שה' לו **זכה** לבן כזה, דודאי **בטח בד'** שיגדלו בניו כדבעי, אלא לבסוף חשב שאולי לא עלתה בידו, ובאו חז"ל לומר לנו שאפשר לאדם **לבטוח בד' גם על זה** (דבאמת פלא שסיפרו לנו חז"ל מעשה זה, אלא נראה כנ"ל ללמד יסוד זה לראות עד היכן כח **הבטחון**, נפלא נפלא, ושוב נפלא), כ"נ, ועל המסתפק בדברינו יש לו לברר מיד!

ט) מה הוא הבטחון הנזכר **בבנימין** – **ישכון לבטח**?

דרך א' להבין דכל ידיד ד' יקבל **עוד בטחון**, וכמו שמתפללים בברכת על הצדיקים בשמו"ע, והיינו לפי פ' הבריסקער רב זצ"ל – שיתן הבוטחים בד' **עוד** בטחון, דא"א לתת להם שכר אחר, דהא בעל בטחון יש לו **הכל**, אלא הדבר היחיד שאפשר לתת לו, הוא **עוד** בטחון.

ועוד דרך כדמשמע בתרגום דהם **בוטחים** עוד ועוד על הקב"ה, וכדמשמע בפ' האב"ע, דע"י שהוא **בוטח בד'** ממילא ד' יגן עליו (**חופף עליו כל היום**).

וזה מדתו של הקב"ה – עד כמה שאדם **ננסה** לבטוח בכל כולו על ד', כך יקבל השמירה מאת ד' – וכגון בנעילת דלתות ביתו – מה מחשבתו – **השתדלות**, או **בטחון** [ונועל רק שלא יהא פירצה קורא לגנב ויעבור על לפני עור!] וכן בכל מעללי איש וכל תחבולותיו, ויש לאדם לחשוב שעוד מעט (**פחות משנה**) יהא ר"ה! וידונו אותו על **כל** דבר, מקטן עד גדול! והמתאוה לעלות שואל – האם **בטחתי** היום או **דאגתי**?

י) **ולזבולן וכו' שמת וכו' בלאתך ישכר באלהך** – איך רואים מכאן בטחון בד'?

ע' רש"י **דשמת** היינו **הצלחה** – ונראה שהוא כמו דברי הגר"ח שמואלביץ זצ"ל – שלא מי שמצליח שמת אלא מי **ששמת** הוא מצליח! ושמתה תלוי **בבטחון**, וכמבואר בספר אורחות צדיקים ועוד.

וכמו שכל פועל, וכל בעל חנות, וכל בעל עגלה חי עם בטחון, ורואה השגחה פרטית נפלאה **כל** יום, כך כל בן תורה צריך לחיות עם הכרת ההשגחה שיש עליו מן השמים **כל** יום ויום.

ושמענו מנכדו נ"י של הגרמ"ע יעקבזון זצ"ל מב"ב דה' לזיידע שלו דף בביתו שכל א' ה' (חייב) לכתוב כל השגחה פרטית שעבר עליו או ששמע מאחרים, והיו הדברים **שמחים** עד מאד. ובבית א' מחתניו שליט"א ממשיכים זאת ומוסיפים יראה ואהבה

הבן תורה, וכן לכל מי שלומד תורה, וכמו שארוס חייב במזונות ארוסתו (לכה"פ אחר י"ב חודש) א"כ **ה"ה כל הלומד**, כן נראה. ואפשר הנמשל בתורה הוא דיש לשלם (אפי' בשפע) כסף וזמן ועמל להוציא דבריו וחידושי לאור. וכדברי הפלא יועץ, ועוד מובא בקדמונים – **אל תמנע טוב מבעליו** (משלי) – אם יש לאדם חידוש **חייב** להפיץ אותו בישראל (אם ודאי אמת הוא, ופשוט) – **ולבטוח בד'** שיקבל **כל** הכסף בחזרה.

וידוע שהח"ח זצ"ל ה' בעל חוב (**עצום**) מהוצאות הספרים שלו, וחי בדוחק גדול עד שזכה לשלם הכל.

ועם **תפלה ובטחון** על כל הדברים הנ"ל אדם זוכה לעשות נחת רוח לבורא עולם תמיד.

וע"ע ברש"י במשלי פ"ד (ע' פסוק ז' שם, וכן בפ' הגר"א על פסוק ה') דכדאי להוציא כסף **לנסוע** ללמוד אצל רב שלו (ולא להוציא הוצאות מרובות על נסיעות למקומות שאינן מן הצורך (או מן המועיל) [בפרט לפי דברי הכלי יקר בפ' **לך לך** עה"פ **שא עיניך** דיש קדושה עצומה עדיין במקום המקדש – ורק להסתכל מרחוק ג"כ מוסיף קדושה וכו'] בתוך לבו ועל **כל** מהותו, וס"ד בכל בקשתו שתעלו מעלה מעלה, **יותר מכל שאר מקומות בעולם!** ע"ש היטב, והוא חזר על הכל גם בפרשת ואתחנן, ונפלא הוא], אלא להוציא הוצאות כדי ללמוד, ע"ש). ורואה ראינו כולנו בשנת תש"פ כל הצרות מהמחלה המדבקת, ושאר **דברים מחרידים**, ואח"כ בתשפ"א בסוג החדש נדבקו כמה וכמה, ואומרים אנחנו – הקב"ה יצילנו מכל צרותינו ויאמר הרף! וד' ירחם עלינו **ויסתלקו שונאינו**, ויש לכוון ביותר ביהי רצון על זה – **ולשם שמים!** צרות צרורות שלא נדע עוד, וביטול תורה ותפילה על כולם, רחמנא ליצלן, רחמנא ליצלן! עם כל זה אין לשכוח הטובות שבאו עם הצרות – וא' מהם שאלפים ורבבות ניצלו מהוצאת כסף לאלפים בנסיעות, בפרט לחז"ל, בפרט שתו"מ, ודבר גדול ועצום הוא, ונזכה לראות ישועות גדולות בימים אלו ע"י זכות זה שנזכה שתפילותינו יעלו מקירבת מקום למקום המקדש שמשם עולים לשמים!

ז) חז"ל דרשו הפסוק **יחד שצטי ישראל** – **כשהם עשויים אגודה אחת ולא כשהם עשויים אגודות אגודות**, (ע' **בספרי כאן**), איך זה **סייד למדת הבטחון**?

יש לתרץ ולהמשיל למצבינו כהיום שרואים החילוקי דעות שהן מן המזרח למערב, על **ימין** ועל **שמאל**, ואפי' קהילות גדולות (וכן קטנות) עושים אגודות אגודות ואין שלו', ואין אחוה, ואין רעות, [והכל אומר **דרשני**].

אבל האמת שאפי' במצב כזה – יש לאדם להאמין **באמונה שלימה** שיתאגדו בחזרה, וכולם **באהבה ורעות** יהיו. ולהתפלל על זה בלב שלם, **ולא** להתייאש לומר שזה דבר שלמעלה מנס – **אלא להאמין**, ופשיטא שאמונה זו נמצאת בכחות הנפש **של כל אדם** ע"י חיוק במדת **הבטחון** – לבטוח **שהכל יכול יכול הכל**, ובודאי יה' – וכמו שאנו מתפללים בימים נוראים – ויעשו **כולם** אגודה **אחת!** וכן מתפללים בסוכות ז' ימים **בסוכת שלומו** – ובודאי יביא הוא שלו' על כל **קהל עדת בני ישראל** באחדות נוראה.

וכן בשמחת תורה כשמכריזין **אתה הראת לדעת** – דראו כל ישראל כשהבקיע הקב"ה הז' רקיעים (ראו **בחוש** אור עולם, וראו כולם **האמת**, והיו כאיש א' **בלב** א' – ביטול **האנכי** ונשאר מקום להשראת השכינה – **בהתאסף ראשי עם, יחד, ותרועת מלך בו!** תרועה לשון רעות – **אהבה עזה** ממנו לנו, ומכל א'

– לאו שדוקא לעשות כן אלא שיהא מספיק לאדם דברים אלו
ולא משעובד ליותר – אז אשריך בעוה"ז, אוי אזוי זיס!
יב) אַשריך ישראָל מי כּמוֹך עס נוסע זיך – והבטחון
כאן?

ע' רש"י תשועתך בד' אשר הוא מגן עזרך וחרב גאותך – היינו
שיש לנו הכל – לא הכלי מלחמה של כחי ועוצם ידי, ח"ו, ולא
המחשבה (של כפירה, כהגדרת הגרמ"ד סאלאווייצקי שליט"א
זצ"ל) שברוך ד' יש לנו כלי מלחמה, אלא יש לנו המגן על הכל,
דיש לנו ההבטחה שכל כלי יוצר עליך לא יצלח (ישעי' נ"ד) –
וזה המגן מן הכל. והמשך הפסוק כאן ואתה על במותימו תדרך,
ורש"י – שימו את רגליכם על צווארי המלכים האלה – והיינו
שלבסוף יראו כולם שאלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה –
אשרינו שאין לנו לדאוג כלל מכל הכלי המלחמה וכו', ומכל
ההכרזות ומכל המאיימים – יש לנו מגן ומושיע, אשרינו.
ומלאים בטחון אנחנו, בלי דאגות אלא סומכים כל כולו על ד'
ית'.

וע"ע בחכמת שלמה בסי' תקפ"ג לענין הסימנים ליל ר"ה שאין
זה תפילה אלא אמירה מתוך בטחון ואמונה שכך יהי'! ואמירה
זו יכולה להפוך אפי' גזירה רעה לטובה! ע"ש דברים נפלאים.
ונראה שזה יסוד בכל ברכה שא' מברך את השני – שזה פועל
ע"י האמונה, ודו"ק דנפלא הוא.

יג) על מה אמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה – יישר כח?
על שבירת הלוחות – ע' רש"י סוף הפרשה. והגר"ש שבדרון
זצ"ל הסביר שזה הי' ע"י כחות עצומות – לשבור מעשה אלקים
להציל את העם – מלא בטחון בד' שזה הצדק, וזה המעשה אשר
יעשון, כן אנחנו נזכה בעזרת ד' ית' לעשות רצונו ית' תמיד עם
עזות דקדושה, ואמונה שנצליח, ונזכה לימות המשיח ולחיי
עוה"ב, אמן סלה.

פ' בראשית

שבת מברכין חודש חשון לטובה! בעזרת ד' די מולד וועט זיין – ליל ראשון, שעה שישיית, ל"ג מינוט,
חלק אחד, ור"ה יום א' וב' הבעל"ט, און א גאנץ יאר פריילאך!

חיזוק לכל בחור וכו' חדש (או ישן אי בעי) בישיבה או מקום תורה בכ"מ שהוא לזמן הבא עלינו לטובה, שאם אין
החברותא או החברי חדר או המגיד שיעור או המשגיח וכו' לפי מה שחשב או מה שרגיל אצלו, עליו לדעת שגם
זה יעבור, וא"כ כבר מעתה בשמחה אני, בפרט שזה רצון בוראי! וכן כדאי להגיד תיבות אלו – גם זה יעבור – כי זה
פועל בעולמות – אמירה עם בטחון, ע' חכמת שלמה סי' תקפ"ג, דברים נוראים! ועוד לזאת ע' במדרגת האדם חלק
נקודת האמת פ"ד – שעל ידי שעומד בנסיון הנ"ל, ומאמין, ומטה ראש לצד מטה עד שיעבור הגל הוא זוכה לחוציאת
את הכחות שלו לפועל! וזה תכלית החיים! להכיר החשגה פרטית שרצון יוצרי שאחי' במקום שכעת נמצא אני! ופשוט
שיש חובת חסד לכל בחור, כל מה שיכול לעזור הזולת (בפרט הישן להחדש), ובודאי יצליח.

מיום ליום, ועל הנבון לשאול – האם אמנע עצמי מההזדמנות
להוסיף אהבה לבוראי, בתמי'.
ועוד רואים שאם רצונו עז יזכה שמלאכתו נעשית ע"י אחרים –
כאן ע"י זבולון, ואצלנו ע"י הרבה שלוחים למקום, ומעשים
לרוב יש.

ודוגמא למופת בזה הי' הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שדיבר שוב ושוב
על **בטחון בלי השתדלות**, וראו בחוש שהוא הי' חי עם זה, עד
שזכה להיות א' מיני אלף (או יותר) מכל הראשי ישיבות בעולם
בזה שלא הי' לו שום שייכות לממון עבור הישיבה – כלל וכלל.
ואע"פ שחיזוק **הבטחון** שלו גרם לו זאת, עדיין הי' מלא הכרת
הטוב להגר"ב פינקל זצ"ל על הא שהוא נטל על עצמו את ניהול
כל הצרכים הגשמיים עבור הישיבה הק' דמיר, דשני דינים הם –
אע"פ שהי' ע"י עמלו שלו, עדיין יש להכיר טובה למי שזכה
לעשות בשבילו להיות שלוחו הטוב, וכמו השמוע"ס של הגר"ח
זצ"ל עצמו במדה זו של **הכרת הטוב**. ואם מנסים להתחזק ודאי
נעלה. וע"ע במדרגת האדם חלק נקודת האמת ריש פ"ד!

**יא) נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ד' – איזה בטחון יש
כאן?**

י"ל מי ששמח בהסתפקות (שבע רצון מה [שלא] יהא) ממילא
רואה ברכת ד', ובוטח בו עוד ועוד. ובגמ' ברכות (נ"א). אמר
רבי יוחנן כל המברך [על כוס של ברכה של ברכת המזון] על
כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנ' ומלא ברכת ד' ים
ודרום ירשה. וכיון שהיין ביוקר, אלו שהיו מקילין בדבר לברך
ברכת המזון בלא כוס כדברי הרמ"א (סי' קפ"ב ס"ב) שמלמד
עליהם זכות, אבל מגמ' זו משמע **דכדאי** הבטחון – דסוף הכבוד
לבוא – בטחון עושה את הכל. וכדאי להתבונן ולשאול – האם
אשנה את מעשי לשוב בתשובה מאהבה עוד היום?
וע' בשו"ת זה על פ' נצבים תשו' ב' הפירוש הנפלא של הגרא"י
בריזל זצ"ל בדברי חז"ל באבות (פ"ו) דכן דרכה של תורה וכו'

**ח) מה מרומז בתיבה הראשונה – צראשית? והמוסר השכל
שם בזה?**

ע' בגר"א דכל הקורות של כל הבריאה, ושל כל חי, והכל הכל
בפרטיות, כל מה שיהי' מתחילת הבריאה עד סוף העולם כולו,
מרומזים בתיבה זו, והמבין יכול לראות את הכל, וכן ראה הגר"א
– הכל.

ונראה דיש כאן מוסר השכל – להבין כח התורה – ולקחת לקח
(דהא לקט טוב ומתוק נתן לנו הבורא בראשית!) בכל שעה ושעה
של לימוד התורה של כל א' מאיתנו – בין בתורה שבכתב בין
בתורה שבע"פ – ואע"פ שהכל (באמת) למעלה מכל השגתנו,
וכדכתיב לא מחשבותי מחשבותיכם. ואפי' האדם ביקר המכיר
בוראו אינו עומד על איזה הרים גבוהים ועמקים עמוקים, ודברים
שעומדים ברומו של עולם שהוא עוסק בהם כל רגע קט של

איתו את ספיקותי' ושאלותי', שהתאונן בצער גדול על אלו הבני תורה שיודעים בההוא גדול או בההוא, שהוא למעלה מהם בכל, בין בסברא, בין בידיעת התורה, בין בעמלות התורה, בין להיות בר סמכא בהלכה למעשה, בין בכשרונות, בין בדקדוק הלכה, בין בפחד הדין, ועוד ועוד.

אבל לדאבונינו ולחרפתינו כשבא לאיזה דבר שהרוחות מתלהטים בו, עד שמגיעים לחימום הגוף והנפש, ולפעמים לצעקות, ואפי' לדרגה (גדולה או קטנה) של משתגעים, ועוד (גרוע מכל זה) אפי' לשנאה, ר"ל! מיד פוסלים רב זה או זה ואומרים שאין לו דעת תורה ולא כלום, אלא מוכח לומר (כן חושבים הפוסלים) שתמים הוא, ואין לו הבנה או ידיעות הנחוצות בענין כלל, או מתרצים טעותו (?) - שאחרים מעוותים את דעתו, והוא מרשה את עצמו להיות פתי להתפתות אחרי הטועים המדיחים דעתו בענינים כאלו או כאלו.

והמשיך הגדול שליט"א - דהדבר בא לידי גיחוך הוא לכל בר שכל, שהרי בכל ענין שבעולם אינן מתפתים כידוע אבל כאן, בענין זה או זה שבוער, בטוח הפיקח (?) שהרב טועה. ודבר ברור אצל הבורר, וא"כ מסיק דמוכח שהולכים הם (רב זה או זה) בדרך עיקש ומעוקל, ודעת תורה שלי (שהוא נעשה הרב החדש!), שהיא ההשקפה שלי, ודאי בלי שום נגיעות, אלא כולה לשם שמים ואמת לאמיתה היא, דעת תורה שלי היא היחידי, וכל האומר לא כן נקרא מחטיא את הרבים ופסול לעדות ואינו מקהל עדת ישראל.

ויש להתבונן איי איי איי, מה יהא בעלמא דקשוט בעולם האמת? מה הוא יענה לב"ד של מעלה?? מה יהא עם מצות עשה לאהוב ת"ח, והא אהבה יש בכחה עד דאפשר אפי' לקלקל את השורה, ולגרם לכל בר דעת לעבור (ולחשוב) לצד השני ולאהוב ת"ח, וללמוד עליו כף זכות שיודע יותר טוב ממני, מאה ואלפי מדות יותר ממני - ולהתבונן טוב טוב בעתיד לבוא - מה יהא בעולם האמת. איפה פחד העונש, איפה יראת הדין, איפה האהבה שציוותה לנו הבורא? איי איי איי צער גדול בשמים, צער גדול.

והוסיף עוד הגדול שליט"א - דיש להתבונן עמוק למה דוקא בדבר זה או זה נעשה ההוא או הלה אש להבה? למה אין האש בוער בו בשאר מצות התורה, ולא בראיית ביטול תורה, שלו או של אחרים, למה זה לא בוער לו ולנפשו? [ואפשר לנו להוסיף - למה לא בוער להם מה פשט ברש"י או בתוס' או ברשב"א?? אלא...]

וסיפר המעשה שהבריסקער רב זצ"ל מסר מאביו הגר"ח זצ"ל, על א' שאמר להגר"ח - אני הלא שומר תו"מ, א"כ מה איכפת לך שיש לי השקפה של _____.

ענה לו הגר"ח זצ"ל שיש דבר א' שאתה לא תעשה עבור שום מצוה - שאלו - מה? ענה הגר"ח זצ"ל - להיות משוגע!

א"כ למה בדבר זה אתה משתגע בעדה? אלא ראי' אז א מצוה איז דאס נישט! (שאינו מצוה!), עכ"ד.

והבא לשוב אל ד' אלקיו ודאי יבדוק עמוק עמוק בעמקי לבו וישאל - איכה? ויראה האמת ויזכה לתשובה שלימה, ונאמר אמן.

(ל) איזה חִיצָה רואים מתיבה ראשונה בפסוק הראשון מהתורה הקדושה?

דהכל בשביל ישראל, כ"כ חביבים אנחנו לבורא כל העולמים. חביבין ישראל, וחיבה יתירה שנודעת לנו! ועם ידיעה זו קל

לימוד תורה הקדושה, ואיזה עולמות הוא מתקן ומשפר ומעלה בכל תיבה ותיבה - עד אין חקר, ומובן החיוב שלימוד התורה צריך להיות ביראה וברתת (עיין סי' מ"ח ברמ"א, ולכן מנענים) להיות רותת ורותח, כ"נ, היינו ממש דערשרעקנזאך א שרעק אין דער וועלט, וזכות גדולה היא עד מאד! עד שחייב כל ערב (לכה"פ) להודות לד' ששם חלקינו בבהמ"ד, להודות ולהלל בכוונה עצומה, כ"נ.

ולדעת שהתורה מעשה אלקים המה, ועלינו לעמוד עוד ועוד ועוד עד שידינו מגעת, עד שנזכה להבין לפי שכלנו כל התורה כולה. ולבטוח בד' שנזכה לדעת את כל התורה כולה! "ע"ע תשו' ד' לקמן.

(ב) למה כתיב ברא, ולא לשון יצר או עשה?

ברא לשון יש מאין - זאת אומרת לברוא דבר מתחילתו בלא שום חומר להשתמש להוציא הדבר לפועל - ולא אפי' אויר - אלא מאפס הגמור לעשות דבר חדש, ודברים ידועים הן אלא שוכחים או שלא שמים לב, כ"נ.

והמתבונן כאן ודאי יתחזק לבו בבטחון בד' - שהמכיר את בוראו אפשר לו בקל לסמוך עליו לכל צרכיו לכל החיים שלו - דהא כל יכול הוא ויכול הכל. גם דברים למעלה מכל הבנתנו, א"כ פשיטא דברים שנראים רחוק מלהיות, דק"ו הוא שהוא יכול לקרבם עד שנושע אלא - בטחון, אמונה בחוש, ובשמחה.

(העיר בשמחה שמצא בספר עבד המלך כאן כדברינו, וב"ש"א). וע"ע ברמב"ן דברא הקב"ה חומר ההיולי, וגם זה דבר בלתי מובן אפי' עם כל השכל של העילוי הגדול בעולמינו עד שאין כמוהו ולא הי' כמוהו בכל העולם כולו, אלא שוב ושוב - גבורת ד', גבורת ד', גבורת ד'.

(ג) מה נתרצה כתיבת חת וכו' ואת בפסוק הראשון?

ע' לקמן בפ' רש"י עה"פ ויאמר אלקים יהי מארת ברקיע את השמים לרבות תולדותיהם, ואת הארץ לרבות תולדותי, ולכ' כדברי המדרש המובא לקמן.

ויש לעיין אם הי' אפשר לומר עוד דרך - דאת לרבות תורת השמים ותורת הארץ, וי"ל. ועי' הרמב"ן הנ"ל, ואפשר מרומז לזה.

והמג' החשוב הנ"ל ציין לעיין בספר בעל הטורים אות פ' לרבות דעשויים כמה כפלים זה על זה, ע"ש.

ובפ' ר' בחיי בשם המדרש את השמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות, את הארץ לרבות אילנות דשאים וגן עדן, ע"ש, וכנ"ל. וע"ע בריש דבריו חידוש עצום, ע"כ הערת א.

[מענין לענין תיבה את הנמצא בפסוק שאנחנו אומרים, בדרך כלל, כשש פעמים ביום (דיש בפרשה ראשונה, וגם בפרשה שני' - ואהבת את ד' וגו', לאהבה את ד' וגו') ומה בא לרבות? ת"ח! לאוהבם אהבת נפש (ומשמע לאוהבם בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, וי"ל). וידוע שאמרו לנו חז"ל (סנה' ק"ה:) דאהבה מקלקלת את השורה, וא"כ יש לומר אפי' אם לפי שורת הדין הי' צד (או כמה צדדים) למה לא לאהוב ת"ח זה או זה (מאיזה טעם שלא יהי') תבוא האהבה ותקלקל שורה זו. ולשבר את האוזן לצייר במחשבתו שורה של אבנים שמונעת לעבור, ואם נתקלקלה ונפלו האבנים אפשר לעבור לצד השני, כמו כן בנידון דידן, אפשר לעבור (ולחשוב) לצד השני ותתמלא הלב אהבה בלי מצרים! וכגון שיש לרב זה או זה דעות שלא מובנים לי, בפרט בדברים העומדים על הפרק, ובפרט בדברים שהרוחות מתלהטים והאדם נעשה אש להבה בעדם.

[וזכינו באלול תשע"ח לדברי קדשו של א' מגדולי הדור שליט"א, שגדולים ואפי' מזקני הדור שליט"א שואלין דוקא

ואינו צריך לחכות ליום התוכחה אלא שב ורפא לו – כל ימי חייו), אלא כך הוא האדם **אור וחושך משתמשים בערבובייה**. אבל לא שישאר כך אלא צריך לעבוד **כל החיים** לסלק החושך, ולהאיר באור פני מלך חיים – ולהאמין שהוא יכול, **אין מקום ליאוש**, אין מקום לקולות ולחיפוש רפואות, אלא להאמין שיכול לשוב עד ד' אלקיו.

ובפרט אחרי ימים נוראים וחג השמחה – להאמין שיכול הוא לקיים **כל** הקבלות שקבל על עצמו. ועכשיו הזמן לסדר דרך לעלות אל בית ק-ל במשך כל השנה – דאם לא עכשיו אימתי? **(ח) למה כתיב יום אחד, ולא יום ראשון? ומה אפשר ללמוד מזה.**

שהקב"ה ה' **אחד** בעולמו. (והב' אז"ב נ"י הוסיף בשם הרמב"ן דכיון דלא נברא עדיין היום השני אין לקרותו ראשון). ונראה דרואים עוד **גבורת ד'** – דאחדות נשארה לעולם, ואע"פ שפשוט הוא יש שלא מתבוננים בעמקותו.

(ט) מבדיל בין מים למים – איפה השתי מים הללו?
מים בשמי השמים. ואע"פ שאין צורך להביא רא' מן מה שעניי בשר ודם רואים – דסגי בהא דכתיב כאן, ומה דפירש דוד המלך ע"ה בתהלים (קמ"ח) והמים אשר **מעל** השמים, דדרכם **יודעים המציאות**, בכל זאת לאלו שצריכים חיזוק – מצאו כעת מים **לרוב** סמוך לכמה וכמה מהכוכבי לכת – דבר שלא ה' ידוע להם עד עתה. ויש לחקור אם זה כוונת הדברים כאן אבל פלאי הבריאה ודאי יש כאן, וממילא מרוויחים עוד ועוד **אהבת ד'** וגם **יראתו!** ורואים שוב ושוב שתורת ד' תמימה ולעולם ועד.

(י) האם יש גם רקיע וגם שמים, או אחד הם?
ה' משמע דב' דברים הם, ולא כן הוא – עיין ברש"י על הפסוק **יהי רקיע** דמשמע דדבר אחד הם, וכן מהפסוק דקרא לרקיע שמים, וי"ל אם יש איזה חילוק ביניהם למעשה.

(יא) למה קרא ימים לשון רבים, והא' יס' א' הם?
ע'י' רש"י דאינו דומה טעם דג מים זה לדג מים אחר, וצ"ע למה זה יגדיר שם אחר, ואפשר לתרץ דהוי כמו חביות של יין שבכל חבית יש טעם נפרד, וא"כ מוכח דכך הוא כאן, וקשה קצת עדיין. (והב' אז"ב נ"י הוסיף מהרמב"ן לפי שקרקע המקוה נקרא ים, ע"ש).

(יב) (א) עץ עושה פרי מה פירושו? ומה הגדלות בזה? (ב) והאם יש לנו כזה היום? והחיזוק שבו?

(א) דטעם העץ כמו טעם הפרי. כיון שרואים שכל האילנות אינן כן מוכח דדבר גדול הוא, ואפשר לרמז לנו שצריכים אנחנו לעבוד להיות תוכו כבדו, עבודה תמה – לעבדך **באמת**.

(ב) י"א רק באתרוג כן. ואפשר דזה חיזוק דכשלווקחים האתרוג זוכרים שהלב (דגרמז בו) צריך להיות טהור!
(ג) (א) מה טעם המאורות? (ג' או יותר).

(ב) ואיזה מהטעמים העיקר ואיזה הטפל? (ג) ומה יש ללמוד מזה?

(ד) האם מה שטענה הלכנה עזר או קלקל? והלימוד לנו בענין השתדלות?

(א) ע'י' ברש"י – כמה טעמים – (א) להבדיל בין יום, וכו', (ב) אות אם לוקין, (ג) למועדים לישראל, (ד) לימים ושנים. עוד לזאת – (ה) ישמשו שיאירו לעולם, ועוד (בבה"ט, ע' שיחות מוסר מאמר א') (ו) כדי להיות מכשול לגוים שיעבדו להם כשהם טועים אחרי ההבל.

להאמין שהקב"ה יעזור לנו אפ' במקום דצריך נס (או כעין נס) דהא הכל נברא בשבילנו, וא"כ יש בטחון ביתר שאת! **וע' לעיל תשו' ג' על פ' וזאת הברכה מעשה נורא, נורא ממש.**

(ה) מה הן הג' דברים – תהו, בהו, חושך?
תהו – דתמה על הבהו שבו.
ובהו – ריקות.

חושך – כמשמעו, כ"נ.
וע' **באוה"ח הק'** (בדרך הכ"ב) דכתב כי דבר ידוע כי מצינו להקב"ה שבחר לשכון **בערפל**, וחבב לשכון בתוכנו. ושוב חיבה יתירה **נודעת לנו**, אשרינו. ועוד חיזוק שכשהכל נראה **חושך, חושך מצרים**, יש תקוה, יש שכר לפעולתך! **וש בטחון** שגם מזה נצא **לאור גדול!** נאר אמונה!

(ו) (א) האם אור הוי צרי' בפני עצמה? (ב) וחושך? (ג) ונפ"מ לנו?

(א) בברכה ראשונה דברכת ק"ש אומרים יוצר אור ובורא חושך, משמע דאור לאו יש מאין הוא, וע' בספר קול אליהו. (והבה"ח אז"ב נ"י הוסיף דיש לעיין בריש גמ' פסחים [ג]: דהקב"ה ברא העולם **מהוד** מעטה לבושו, ודברים עמוקים יש כאן).

(ב) ע'י' **במורה נבוכים** שאין דבר הנקרא חושך אלא העדר האור, אבל **בסידור היעב"ץ** חולק עליו, וכן **בחת"ס** בדרשות ע' בפנים. [והמג"ה החשוב ביותר הרוצה בעילום שם ה"ו ציין לעיין בספר **קובץ שיעורים** בריש פסחים שחוקר בדבר זה].

ע"ש **בקול אלי'** בהג"ה דגם כתב ד"א דחושך רק העדר האור, וי"א דהוי בריאה חדשה.

(ג) ונפ"מ לנו בפירוש הברכה, ועוד בהתפעלות בראיית האור והרגשת החושך. ועוד דכיון דיש שמפחדים להיות במקום שחשך לגמרי, ואין זה אלא **שטותים והבלים**, ועבור קטני קטנים, כידוע, אבל כדי לצאת מהפחד שנשרש (לפעמים נשרש ע"י המעשה שאחז ביד אביו או אמו והלכו באיזה חדר ובפתע פתאום נעשה חושך, והבן הרגיש תנועה של פחד ביד האב או האם וזה נכנס מיד ללבו עמוק עמוק, ונעבאך נשאר עליו לכל חייו אבל) אם מכיר שחושך זה **בריאה** מאת ד', אין **שום** פחד **אלא** שמחה שהוא ביחד עם בריאה שבאה ממקום קדוש. וגם על הצד שחושך הוי העדר האור עדיין פעולה זו ע"י הבורא וא"כ ודאי לטובה, דאין רעה יוצא מן הטוב, לכן **שמח** הוא שרואה **גבורת ד'** לסלק האור, ומלא **שמחה**.

ויש שזוכין לגדול במשפחה שהאב או הזיידע כל פעם כשנכבה הגענעראטור ונעשה חושך מוחלט מתחילין מיד לשיר – אין עוד, אין עוד מלבדו, אפס, אפס זולתו, וכמעט באים לרקידה מרוב שמחה (אלא מפני איסור רקידה בשבת **מתגברים** על ההרגשים) וזה נכנס ללב הילד לעולם, **אשרי חלקם** הזוכין לעבודתם.

(ז) (א) וירא וגו' כי טוב ויבדל – מה בא לומר? (ב) ומה הלימוד לנו בחיים שלנו מזה?

(א) שלא יהיו **בערבובייה**, שאין זה הטוב אלא ההיפך! (והב' אז"ב נ"י הוסיף שראה הקב"ה שאינו כדאי להשתמש בו הרשעים והבדילו לצדיקים לעת"ל).

(ב) **הגר"ח שמואלביץ זצ"ל** ה' מחזק את שומעי לקחו שאין לאדם להתפעל או ליפול רוחו כשרואה שהוא **מלא** סתירות (ואשרי מי שעומד על הסתירות שיש בהנהגות שלו – כגון שלאכול יש לו זמן בריוח, וללמוד בקושי מוצא לו זמן. ולעשות בשביל הנאת עצמו יש לו כח, ולעשות עבור הזולת מרגיש שאין לו כח, וכו' וכו' עד אין מספר, ושוב אשרי מי שעומד על מעשיו

נחום דוד הערמאן זצ"ל נשא על אביו הגרי"י הערמאן זצ"ל (הכל לאדון הכל) **והעיד שם שאביו לא הסתכל על אשה מימיו**, וזה למרות שהי' לו חנות של מעילים לנשים בחו"ל! ועלינו לסלק **כל הדמיונות וכל ההסתכלות**, ונלך ישר כמו שברא אותנו אלקים]].

יח) מי מלווה על פו"ר? למה?

ע' **רש"י** מהגמ' דדוקא איש מצווה, שדרכו לכבוש. ונראה רמז יש כאן - שדרכו של **איש** לכבוש **במלחמת היצר**, והמבין יבין הרבה. וע' בגמ' (יבמות ס"ב:) דלפי ריב"ב שניהם מצווין, וע' בר"ן שם דאפי' לדידן דאין אשה מְצַנָּה, עדיין יש לה מצוה לסייע. **יט) למה לא ניתנה נשות לאדם הראשון לאכול בשר ודגים?** ע' **ברמב"ן** דמשמע דכיון שיש להם מעלה קצת ודומין לבעלי הנפש המשכלת אינו ראוי שיהרגם לאוכלם, משא"כ אחר המבול דנח הציל מהם לקיום המין נתן רשות לשחוט ולאכול כי קיומם בעבורו, ע"ש, ודברים עמוקים יש כאן.

וע' **בשיחות מוסר** דהתיר לנח מחמת הכרת הטוב שהכירו לו, ולימוד גדול הוא לנו, להיטיב **לכל** המטיבים לנו, [עד שמוכן להיות נשחט(!) בעבורו, וכדברי חז"ל (ע' במדרש רבה על הא דיתרו הכנים משה רבינו ע"ה לביתו) הפותח פתח לחבירו **נפשו חייב לו**. ודבר נפלא הוא. והגר"ח **שמואלביץ זצ"ל** ה' אומר זה **לחתנים** לגבי חמיו שלהם, **והחתן האהוב שואל את עצמו - האם הכרת הטוב ממלא כל מהותי?**]

כ) מה פירוש והנה טוב מאד (מה מרומז כאן?)

ע' **במד"ר** (פ' ט') היינו **המות**. ואיתא **בזוהר** (תרו' דף קמ"ט) דע"י שידעו הבריות שיש מות לפניהם (ויש ששוכחים וכדברי הזוהר במק"א - **אזיל בר נש בהאי עלמא ואומר ידי הוא -** שטועה וחושב שלא ימות לעולם) ממילא יעשו תשובה, (ולא ימותו מיתת עולם!) וחסד גדול הוא.

וע"ע **בעבד המלך** בשם **המדרש דטוב מאד** היינו מדת היסורים דמביאין האדם **לחיי עולם הבא**. וכל מיני יסורים נכללים בזה (כ"נ) בין יסורי הגוף, ל"ע, בין יסורין מהא דאינו מבין תוס' או רע"א או הקצות, בין יסורים שאינם כובש תאותיו די, בין יסורין שאין בכולל חלוקה כמה חדשים [בפרט **להמחלק**, כ"נ], בין אם הילדים לא מציינים, בין אם הא"ח אינה מבינה להיות **צנועה כדבעי**, וכו' וכו', ה' ישמרנו, ויהא יסורים שלנו אך ורק ביגיעה ועמלות התורה עד אפיסת הכוחות בעזרת ד' ית', חילכם לאורייתא!

וע"ע שם **מהמדרש דטוב מאד** הוא השינה, ואמרו חז"ל דמתוך שאדם ישן קימעא הוא עומד ויגע בתורה **הרבה**, ע"ש, ונראה דיש לכיון קודם השינה לזה, והנבון עושה מהכל מצוה וזוכה לדברים **הרבה**, אמן.

כא) האם מותר לעשות מלאכה עד שקיעה ממס? למה?
כב) ומה כתוב בפסוק על זה?

(א) אסור.

(ב) שהקב"ה יודע עתיו אבל אדם לא, ועל המקילין לדעת שזה כמו **אש ופחד נורא הוא, פחד נורא**. ושליש שעה ואם אפשר חצי שעה! קודם שקיעה יהא בעיניו כשקיעה **ממש**, ויפרוש **אפי' אם קשה מאד**, ולא לשמוע ליצרו אלא ליוצרו, ויזכה לכל טוב סלה, אמן. וע' במ"ב סי' רס"ג **באריכות**.

ומי **שנכשל** בזה, יש לו לקבל על עצמו מכאן ולהבא לעשות **עוד הרחקה**, וזה **עיקר התשובה**.

ככ) מה הן שני הדברים וינרך, ויקדש?

(ב) משמע ברש"י דאות כשלוקין היא העיקר והטפל הוא שיאירו, ודבר הוא!

(ג) ע' בשיחות מוסר הנ"ל דעיקר הבריאה ללמד בינה, ולכן עדיף אות שיגרום תשובה יותר מהכל. וע"ע שם לענין מכשול שטועים אחריו, דעיקר גדול יש כאן להגיע לבטחון בחוש - לראות בעליל שאין ההשתדלות עושה מאומה!

(ד) יש להתבונן בהא דטענה הלבנה ומה לבסוף קיבלה? ההיפך הגמור! ומכאן רואים שוב וביחוד שכל השתדלות סכנת נפשות היא, וע' בשיחות מוסר (עמ' קמ"ז - קמ"ח).

יד) האם עוף נכרך מן השמים או מן הארץ?

ע' **רש"י** לקמן עה"פ **וייצר וגו' מן האדמה** דנבראו מן המים ומן האדמה - מן הרקק - וא"כ לא מן הארץ ולא מן השמים, כן נראה, וא"כ עוד נפלאות הבורא רואים מכאן. (ע"ע בגמ' עירובין דף כ"ח. לענין עופות דמשמע דנקראין גדולי קרקע, וצ"ע).

ומובן שביום חמישי אומרים בשיר של יום **הרבינו לאלקים עוזינו**, ואמרו חז"ל (ר"ה ל"א, וע' באבודרהם) שנתקן זה כיון דביום זה נבראו העופות וכו' לשבח לשמו, ורש"י שם (ד"ה שברא עופות), וז"ל כשאדם רואה עופות משונים זה מזה **נותן שבח למי שבראם**, עכ"ל. [והעובד **בודק מיד** את כל ימי חייו אם נתן שבח על זה פעם א' בחייו]. ונראה דחלק מהשבח הוא מהא דנבראו מן המים ומן האדמה יחד, ודו"ק.

טו) האם החיות קבלו ברכה או רק הבהמות?

(ב) מה ללמוד מזה לענין באיזה מקום ליסד בחדר אוכל בישיבה וכדו'?

(א) משמע ברש"י דרק הבהמות.

והטעם, דכיון דנחש ה' בכלל ח' לא רצה לברכן שלא יהי' הוא בכלל. היינו שכל החיות הפסידו ברכה מאת הבורא עולם כיון דיש להם איזה שייכות לנחש!

(ב) רואים שכדאי לשבת עם אנשי מעלה שמדברים אך ורק בדברי תורה, כדי לקבל ברכה עד בלי די, והבן. ולזכור דברי חז"ל (סוטה כ"א). דתורה מגן ומציל מן הכל!

טז) (א) למה כתיב נעשה אדם ולא לעשה?

(ב) ומה הלימוד לנו?

(א) ע' רש"י שמפני ענותנותו של הקב"ה, שהי' מתייעץ עם המלאכים, ע"ש.

(ב) שק"ו בן בנו של ק"ו חוב קדוש עלינו להתייעץ עם אחרים, אפי' צעירים ממנו, ובתנאי שיש להם דעת תורה ולא דעת בעלי בתים, ופשוט.

וע' באגרת הרמב"ן דיוצא מדבריו שמי שנמצא באיזה קהילה או בית מדרש או בית הכנסת או כל שמחה וכו', עליו לחשוב שכולם - **כולם** - שנמצאים כאן גדולים ממני - **בלי יוצא מן הכלל**. ודבר נפלא הוא לסלק כל טענות שבעולם, וכל גאוה ורדיפת הכבוד, עש"ה.

יז) מה פי' כללמנו? וכדמותינו?

צלמנו - דפוס שלנו. ודבר מחריד הוא - לזכור שחברך (או שונאך) נברא בדפוס של מעלה - נפלא, נפלא נפלא. ועוד לזכור **שאתה** בדפוס של הבורא ית' ומחייב הנהגה אחרת.

כדמותנו - להבין ולהשכיל. שכל כח הדמיון שלנו לא ניתנו אלא להשתמש בהן להבין ולהשכיל (ולא לרמות את עצמנו, או את אחרים, או לְדַמְּיִן שאחרים חושבים עלינו, או דמיונות שוא לחשוב על עשירות או כבוד או מחשבות זרות וכו', על כל שהצליח כאילו ה' בכחי ועוצם ידי, ופשוט. [ומענין לענין - א' סיפר בשמחת תורה תשע"ז שהוא ה' אצל ההספד שהרה"ג ר'

האמא והאבא היא לא היתה אלא בת ארבע ולא זקינה כמותך, וענתה ההיא, דנשמתי ירדה לעולם כדי לתקן דבר שנכשלתי בחיי וע"י שטיפלתם בנשמתי הנמצאת בבתך נתקן הכל, והתחילה ללכת, וביקשה האמא ללכת גם, והיא אמרה שעדיין לא הגיע שעתך, והפצירה בה, ואמרה שיכולה לבא עד הפתח ולהסתכל ולא להכנס.

הלכה והלכה מרחק גדול והגיעו לפתח, והאמא ראתה שנפתחה הדלת ובפנים אור מלא הנאה שאין לתאר, וידעה שזה גן עדן, והקיצה מן החלום.

והתנחמו שידעו שבתם נמצאת בגן עדן.
[יש לעיין בספר **ילקוט לקח טוב** בסוף דברים מעשה נפלא בענין הנ"ל Δ].

כז) למה כריך למות אם אוכל מעץ הדעת?

משמע לקמן רק משום דע"י אכילה זו יגרום (לשמא) יאכלו מעץ החיים (**פן ישלח ידו וגו'**) וזה סכנה שיביא הבריות לע"ז, ועל כן מוטב שימות מלהכשיל אחרים, כ"נ.

ויש לומר בפשיטות דגזירת הכתוב היא.
ולענין טעם הדבר אפשר דכיון דע"י האכילה היצה"ר יהא בפנים האדם (ולא מבחוץ כמו כשנברא הוא) ממילא אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וכל חטא מיתה הוא, כ"נ, וצ"ע.
ועל ברמב"ן בסוף דבריו, וצ"ע.

כח) למה הנחש לא דיבר עם אלה"ר אלא עם חוה? ומה הלימוד לנו, דפרטו בענין השתמשות בכלי הנע ונד?
משמע שידע שלא יתפתה.

וחיזוק הוא לנו בענין השתמשות (או אי השתמשות!) בכלי הנע ונד, שהרי כל איש יש לו הכחות לעמוד בנסיון ולא להיות נתפתה ע"י איזה פירסומים, או הפיתוי המפתה רבים וטובים שאומרים - כאן מקבלים בזול, כ"כ כדאי! אלא יכול איש (מלחמה - שלוחם מלחמת עולם עם היצה"ר) לעמוד איתן.

ושאלנו את פי א' מגדולי הדור שליט"א אם יש איזה היתר לדבר על פל. בחוה"מ דהא כתיבה אסורה, ובודאי כתיבה כזו אסור בשבת, וענה בשאלה - מה ההיתר כל השנה? והוסיף דהא בלוח בני יעקב כתוב שאסור להחזיקו ברשותו כלל (לא שראה בעצמו דוקא אלא לכאורה כך אמר לו א')! ענינו שפשוט הוא דהא הרה"ג ר' חיים גריינימאן זצ"ל אמר שמי שמחזיק כלי זה לא יגדל ממנו ת"ח, ומיד ענה - נו, האם יש איסור גדול מזה?? אין דבר חמור מזה! [ולענין עיקר הדין להשתמש בכגון אלו קבלה בידנו ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל שאין להשתמש בהם בחוה"מ, ודו"ק].
וכששאלנו את הגדול הנ"ל אם יש חיוב למחות בבניו של אדם שהם לא יחזיקו, ענה שדין מחאה שייך רק אם ישמעו....., ופחד הוא.

אבל עדיין יש הסכנה שאשתו תפתה אותו לקנות (או שיהי' פועל כל הזמן) - אלא על זה לומדים מפרשה שלנו שלא יתן האדם להיות נתפתה על ידה, ואפי' אם היא תכה אותו על ראשו עם עץ ארוך (ע' בעל הטורים שכך עשתה חוה לאדה"ר! כדכתיב מן העץ!) לא יזוז הבעל מהחלטתו. וטעון הרבה תפילות - מן הלב.

ולכה"פ לא יהי' נתפתה שכלי זה יהא פועל בשעות הלימוד - כלל!

ולזכור שזה הכלי הוא דוגמת הנחש הקדמוני עם כל תחבולותיו! וע"ע צב"ל ר"ס סי' תקכ"ט תוכחה מגולה בענין פיתוי מאל הא"ת, וטעון הרבה בטחון!

ברכו במן, וקדשו במן. היינו ברכה בלחם משנה, וקידוש שלא ירד מן בשבת, עי' רש"י. ונראה דהמכוין בזה באמירת ויכולו זוכה לדברים הרבה, דמכיר גדלות הקב"ה ודרכי טובו תמיד. ובודאי גורם כל אדם עוד בטחון - דהא הוא מכין מזון לכל בריותיו, הוא לבדו! ובפרט דת"ח בחינה של שבת הוא, ובטחון נותן את הכל.

כג) מה הלימוד מדכתיב צהרצאס?

עי' רש"י שכולם נבראו בראשון. ועוד דהעוה"ז נברא בה"א - דפתוחה למטה, כך העולם פתוח למעלה, מקום צר, לשבים בתשובה, או לרשעים פתוח למטה ברחבה שירדו לשחת. והיינו חיזוק לנו להתרחק מן העבירות, ומן ההסתכלות, ומן המחשבות זרות, ומן הבטלה, ולהתדבק בתשובה תמיד (ולא רק באלול ובימים נוראים, אלא כל השנה כולה - כל לילה קודם השינה (או קודם האכילה כדברי הרא"ש) לחשוב על יומו - במה נכשל - איזה קפידות, איזה טענות, איזה איחורים, או הרהורים, ולשוב מיד, אשרינו).

דאם לא כן הפתח פתוח ברחבה ליפול משם עד... וכדברי הגרמ"ד סאלאווייציק זצ"ל שאם אין עושים חשבון הנפש כל יום ודאי יכשלו.

כד) למה לא גדלו הפירות וכו' מיד?

כה) ומה הלימוד לנו?

(א) דלא הי' מי שמכיר בטובתן של גשמים.
(ב) להבין ולהכיר הטוב שבכל דבר, ובפרט בגשמים, וממילא חוב קדוש עלינו להתפלל ולהתחנן ולבקש מאת הבורא ית' על הכל!

בפרט עבור הזולת ההוא או ההיא שנמצאים בצרה או בצוקה, (כגון המחפשים שידוך, או כולל, או שלו' בביתם, או ממי ללמוד, או כספים לשלם החובות, או רפואה למכתם, או לנצח המלחמה האמיתית, וכמו א' מהמביני דבר ביקש מא' מן הגדולים - ברכה ושאלו בחזרה - במה אברכך? וענה בפשטות - שינצח במלחמה!), ולהאמין באמונה שלימה שהקב"ה מקשיב ומאזין ויענה. אמונה ובטחון, אמונה היא העץ ובטחון הוא הפרי, כדברי הרמב"ן בספר אמונה ובטחון, ונראה כוונתו דלפי חזק העץ כך דרגת גדולת וטיב הפירות. וע' בשומרי אמונים (כך שמענו מא' מגדולי העומדים בנסיון בדור שלנו - הר"ר משה ר' הי"ו מד"ב ויהא ברכה לו ולכל אשר לו לצאת מכל הקושי שהקב"ה מרחם עליו) שטעם שאין תפילות של האדם פועלים מיד (או בכלל) הוא משום שאינו מאמינים במה שהוא אומר בשמו"ע - אינו מאמין שדיבור שלו יש בכחו לשנות עולמות, ויסוד אדיר הוא עד מאד. וע"ע בחכמת שלמה סי' תקפ"ג לענין הסימנים ליל ר"ה - והבן עליי' ודאי יעלה!

כה) למה ויילך עם צ' יודי"ן?

דיש לנו נשמה - אשרינו. ויש לאדם המחפש שטייגען לשאול את עצמו אם כיוון כדבעי בברכת אלקי נשמה היום בבוקר?

כו) האם אלס הראשון הי' צעדן? למה?

הי' בגן של עדן, וזה הי' במזרחו של עדן, שהקב"ה נטע את הגן כדאיתא ברש"י. אבל רואים שגן עדן זה הנאה בלי סוף, וצ"ל דאין זוכין לעדן דלמעלה מכל השגות אפי' השגות של נשמות נקיות, ואפשר דזה נכלל במה שאמרו חז"ל דת"ח עצמם עין לא ראתה, ומתוק הוא.

ומביאים מעשה שתינוקת נולדה עם מום, וסבלה ד' שנים עד שעלתה למרומים, ובשבעה סיפרה האם שחלמה חלום, וראתה אשה זקינה, ושאלה מי את ואמרה שמה של התינוקת, ושאלה

(טו) (א) למה חוה נתנה לאישה (בעלה) לאכול ג'כ?

(ז) ומה אפשר ללמוד מזה?

(א) ע"י ברש"י דבר מבהיל – דכדי שלא תמות רק היא והוא ישא אחרת.

(ב) ויש לנו לעמוד כאן, דחוה ידעה שהיא הולכת למות, א"כ מה איכפת לה שינשא לאחרת – אלא רואים כח הקנאה, שעד כדי כך שא"א לאדם לוותר להזולת, ופחד נורא הוא. ועל הבן דעת לעבוד על מדה זו לעוקרה מן השורש, ולדעת שאין מה לקנא באחרים כלל וכלל וכלל.

וכשמתבוננים בפרשה דידן מוצאים כמה וכמה פעמים הגנות של קנאה – אצל הלבנה על החמה, וכן שיהיו מעשי בראשית שוין (א' מן השמים וא' מן הארץ, וכן הלאה) כדי לא יהא, ח"ו, קנאה במעשה בראשית. וכן מצינו אצל קין והבל, וכו'. א"כ ראוי לכל א' וא' בתחילת השנה לקבל קבלה לקנוס את עצמו כל פעם שמרגיש קנאה ממה שיש לחבירו, בין ברוחניות בין בגשמיות! כ"נ.

(ז) למה יעזוב איש את אביו, וגו'?

משמע כדי לידבק באשתו. ואפשר מרומז כאן יסוד בשל' בית, והמבין יבין.

אבל מעשה ידענו בא' שיעצו לו שיזהר לא לגור בקירבת מקום של הורי אשתו, וגם שיזהר לא ללמוד באותה ישיבה שאבי אשתו לומד. וה' קשה לחמיו (מאד) הדברים, ולבסוף התחרטו מאה חרטות, ועד היום קשה לו לחמיו למחול להמיעץ, וצ"ע אם הצדק עמו בזה דהא הכל מן השמים, ועליו למחול בלב שלם, כ"נ, ואע"פ שמרגיש הוא שהיועץ עשה לו רעה בזאת שגרם לו דברים לא טובים, וכנ"ל, אבל גם זו לטובה, וקצת צ"ע.

(זא) למה לא יתבוססו?

יש כאן סוד הבריאה, וחיזוק לכל אלו שמתביישים מכל מיני מצבים או מאנשים, והלומד כאן בעיון יזכה לסלק כל העיוותים בענין בושות והדמיונות, כן נראה פשוט.

וגם יזכה לתשובה שלימה – שלא ידאג מה יאמרו הבריות אלא כל דאגתו היא – מה רצון בוראי!

(זב) האם יש לימוד שהשתדלות עושה להיפך – מהפרשה שלנו? מה היא?

כל ההשתדלות של הנחש (י"ל שהוא ה' השדכן הראשון, ואע"פ שהכלה היתה לה מום – סבר הוא שזה מום עובר – היינו ה' לה בעל – ואפשר להורגו וממילא יש לו שידוך, רח"ל מהאי דעתא!) הכל גרם ההיפוך הגמור – במקום קירבה זכה לריחוק שאין כמוהו, ולימוד גדול הוא לנו עד אין חקר, ומתי נפתח את עינינו לראות הפחד בהשתדלות?

(זג) (א) מאיזה פרי אכלו? (ב) למה לא כתוב בפירוש? (ג) מה הלימוד מזה?

(א) מח' ע"י במדרש: חטה, תאנה וכו'.

(ב) שלא יתבייש.

(ג) אם על פרי שאין לו הרגשים (נראים לעינים שלנו) חסה התורה, על בושתה, ק"ו בן בנו של ק"ו על הרגשים של הזולת. ובפרט אחרי ימים נוראים וימי שמהח, מכאן ואילך לחוס על כבוד השני בכל מאדו.

וע"י לעיל תשו' ל"א – ויש ב' דינים – א' שאני צריך להזהר מלבייש את השני, אבל כל אדם צריך להרגיל את עצמו לא להיות נבהל, או נפגע, או נטרד משום בוש שבעולם – דהכל לטובה שאין כמוה. וע' בתומר דבורה עד היכן הטובה היא!

(זד) (א) האם אדה"ר עשה עוד חטא אחרי חטא אכילה שלו? מה היא?

(ב) ומה עלינו ללמוד מזה?

(א) מהא דאמר אכול לשון הוה ע' במדרש די"א דהודה שיאכל שוב דידע כח היצר.

(ב) שנדע שגם אנחנו יכולים להכשל, ועלינו לקבל קבלות לשמור את עצמנו מלהכשל שוב ושוב, כ"נ.

וא' מן הקבלות יהא קבלה להסתכל בהקבלות לכה"פ בכל ערב ר"ח לפני תפילת יו"ק, או ביום זה לפני מעריב, בשנה הבאה עלינו לטובה! [והעידו רבים שזה הצילם!]. ועוד קבלה לשמור מיצר הסקרנות, דעושה חורבנות, ויש לבקש רחמנות!

ובענין שאמר סימסין לאכול נראה ליאות להזכיר המעשה עם א"מ ז"ל שהי' מעשן מ' סיגארעט'ן ציוס! במשך כעשרים שנה, וכשציקשו המשפחה סיפסיק אמר – אני לא יכול! ציקשו סוב וסוה אמר אני לא יכול! עד שהפצירו בו, ואמר נראה. אחרי שצויעים הפסיק כליל! ואמר שהי' צ' שצועות של גיהנום – שלא לכה לאכול או לשותות או לישון – רק לעשן סיגאריא א'! רק א'!

א'! אלא אמר ליצרו – לא! וסוב לא! וסוב לא! והכליח דרכו, ולימוד גדול לנו (בפרט בכל ההפסקים שלנו

(זה) איזה עונש קיבלו – אדה"ר? חוה? הנחש?

ע"י ברש"י דכל א' לפי שלו – אדה"ר זיעת אפך, חוה צער עיבור צער לידה וכו', נחש איבד קירבה לה', וגם ידיו ורגליו – פחד נורא מה שהשתדלות עושה. מתי אבטח בו שואל העולה.

(זו) למה חוה נקראת חוה?

שמחיי' את כולם – וזה אחרי שגרמה מיתה לעולם, ודבר נפלא הוא, ועלינו לדעת שאע"פ שחטא, ישראל הוא, ועלינו לעלות מהתרדמה ומהשפלות (הפסולה שמביאה לידי עצבות או לידי יאוש) ריחוק גמור, אבל עדיין לישאר נפש שפלה ורוח נמוכה [ועין טובה], דאין ברכה כמוה – דתלמיד האבות הק' הוא! א' ביקש ברכה, מאיתנו ובירכנו לו שיהא לו נפש שפלה ורוח נמוכה! ההוא ה' קצת נבהל, עד שהבין הגדלות שבדרגה זו, והלואי שנזכה לאפס קצהו!], תמיד – ובשמחה.

ובפרט בבית, שאע"פ שעשו בני הבית דלא כרצונו יש לוותר ולראות הטוב והמעלות שלהם – תמיד. ולהיות בטוח בד' אלקיו שגם זה יעבור ויראה נחת – בטוח!

(זי) למה אשה נקראת אשה ולא אדמה (כמו בעלה – אדם)? נראה דלשון כבוד, וא"כ, אם כנים הדברים, יש כאן ולימוד גדול לכל בעל להבין גדלות של אשת חילו, וכנ"ל בשאלה לפני זו.

(זכ) (א) האם אפשר לטעות שאדם הוא הצורא עולם?

(ב) ומה הלימוד בגדלות האדם מזה?

(א) כך אמרו חז"ל (ע' במדרש כאן) שהמלאכים כמעט טעו בו, עד שראו שישן – ועל הקב"ה כתיב לא ינום ולא ישן!

(ב) שכ"כ חשובים אנחנו. וא"כ פשיטא שאין אנו עוסקים בדברים של מה בכך, כמו קנאה וכבוד וכל הדומה לדומה, וכו', ודיבורי יתר על הטל. הנע ונד, [אלא לפרוש ממנו מה דאפשר, וע' בתשו' כ"ח לעיל, ולקמן בתשו' מ"א], וכו' וכו'.

ופשיטא שמחפשים הגדלות של השני ולא החסרונות! אשרינו שישראל קדושים אנחנו ועם מרעיתו, ועם סגולתו, עד שנקראין עמו!

לט) למה קרצנו של קין לא נתקבל ושל הבל נתקבל?

הבל בחר הטוב, וקין הביא הפשוט – ואע"פ שהי' לו לקין חשבון להצדיק הנהגה שלו – שכן כה נשרף – אלא שכח היסוד שנותנין הטוב להבורא עולם! **הראשית**, המבוכה. וכדברי הגר"ן פריינד זצ"ל – **וירא מנוחה כי טוב** – ולכן הבן תורה נותן זאת – **המנוחה** – דהא טוב הוא, וכעין ראשית, להבורא עולם והוא עוסק עד כלות הנפש!

מ) למה הבל הי' חייב מיתה (דהא מת)?

י"א משום דלא ניסה לנחם קין, ובקבלה יש הרבה טעמים לדבר, אבל לימוד לנו מהא דעלינו לנסות **לשמח** את הזולת בכל מצב **בכל יום ובכל עת**. **ולא לקנא שום אדם אלא להיות שמח בחלקו ולבקש מאת ד' לעלות בתורה ובעבודה תמיד**.

[יש לעיין בדברי האוה"ח הק' לענין אחי יוסף מהזוהר הק' שהיו יכולים להרגו אע"פ שלא הי' חייב

מיתה, דאדם יכול לעשות לאדם אחר יותר ממה שנגזר עליו, עש"ה, ודברים עמוקים הם, Δ. וצ"ע אם שייך לכאן, וע"ע בדברי הגר"א ששמענו שכתב שאין דבר כזה שאדם יכול לעשות יותר וכו', ויש שרצו לתרץ דכוונת האוה"ח הק' שיש לזוהר מליפול ביד אדם, וצ"ע].

מא) מה מרומז בנע ונד תהי' בארץ לדור שלנו?

אולי לפל. שנע ונד עם האדם, וזה קללה שאין כמוה, כדברי הגר"מ סאלומאן שליט"א (מתתי' חיים בן עטל, נא להתפלל לרפואתו) **שלא הי' צרה כמוה לכלל ישראל מימות ר"ג** שהוא הוסיף ברכת ולמלשינים מחמת הצדוקים, שהיו מציקים כלל ישראל באופן נורא, וכעין כהיום, ד' יצילנו מגלות המר הזה! וכלי זה מחריב עולמות, הורג יונגעלייט שלא יגיעו לגדלות שביכולתם להגיע, ויתחרטו חרטה גדולה עד מאד כשמגיעים לשמים, או לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה, וע"ע תשובה כ"ח לעיל **דלכה"פ** למעט כל מה דאפשר, ד' ירחם על בניו של מקום, ולפתוח את עיניהם לראות ההשחתה והקללה אשר כרוך בהשתמשות בכלי זה, ויחזרו למוטב ולקרבת ה' לכולנו טוב, עד שאין טוב הימנו!

מב) (א) האם אפשר ללמוד ק"ו של שטות? (ב) מה הלימוד לנו?

(א) כן מוכח מלמך.

(ב) יסוד גדול הוא שכל א' יחשוש שאפשר הלימוד שלו מלא **נגיעות**, ומלא עקמימות, ויכנס לגדר ק"ו של שטות, אלא יזהר לשאול גדולים ממנו תמיד אם מה שרוצה לתרץ או מה שרוצה לחדש אמת הוא או לאו.

מג) למה דור המבול הי' להם ז' נסים?

א' לאישות, וא' לוולדות – ולימוד לנו שהיו הולכים אחר עיניהם ותאוות לבם, **ולכן נאבדו** לבסוף במבול.

ויש חוב קדוש להתבונן כאן – מה יהא עלינו כשיש כ"כ גשמיות, כ"כ תאוות עולם הזה – ונמצאת המלחמה **פניו ואחור**, דכל פינות שאתה פונה מיד נגלין לפניך עוד חנות אכילה, עוד פירסום לנסיעה, עוד הבלי עוה"ז – מלחמת היצר בעצמה! מה יהא עלינו ועל צאצאינו, הדור הבא, **א הימל געשריי** (צעקה עד השמים) צריכים אנחנו!

מד) מאיפה אנחנו באים – מקין או משת?

נח משת ונעמה מקין – נמצא שכולנו משניהם, וכל אחד שזוכה לבדוק איזה צד מתגבר בו, הוא המובחר (ובודאי משת, כ"נ).

מה) למה חנוך נפטר קודם לנח? האם שם הולכות?

כדי שלא יבא לידי חטא – וזה **נחמה גדולה** לכל אלו שאבדו קרובים בצעירותם, ולא נדע שום צרות, ובלע המות לנצח, אמן. אע"פ שבחשבונות של שמים אין לנו **שום עסק, שום הבנה**, אבל כאן רואים שכ"כ טוב לאלו, כ"כ טוב! ואע"פ שאין לחשוד שום אדם שיבוא לידי חטא, אפ"ה אם בחנוך שאמרו חז"ל (ע' פרקי היכלות פ"ט) שהי' מיחד יחודים בכל נעל שעשה, והי' על דרגה עילאה, ועם כל זה הי' **חסד גדול** בעבורו שהוא לא יחי' עוד **שמא** יבוא לידי איזה דק מן הדק של חטא שזה עלול לקלקל את העולם הבא שלו (או חלק, או שיצטרך לסבול יסורים נוראים, וכו'), ולכן כדאי שימות בדמי חייו, א"כ נחמה הי', כ"נ, וי"ל. ובאמת כעין זה יש בגמ' ב"ק דף ל"ח: בניחום אבלים, שאמר עולא לר' שמואל בר יהודה כשנפטר בתו שאם כשרה היא וראוי' היא לצאת ממנה דבר טוב ודאי לא הי' מתה, ע"ש היטב, וחיידוש הוא לומר כן לאבא ששכול מבתו, וצ"ל שכיון שעולא הביא ק"ו, א"כ זה **דעת תורה**, וממילא קיבל ר' שמואל בר יהודה **מיד**, והי' **נחמה** בעבורו. ולפי הנ"ל אפשר להבין כדברינו בחנוך, וממילא הוי נחמה, ולמעשה לא נוגע **דבלע המוות לנצח** – ובודאי ימליך הקב"ה **במלכותי** בחיינו ובימינו ובחיי **דכל בית ישראל**, היינו שלא ימות אף א' עד שכבר נראה מלכות ד' בכל עולם – כך הוא תפילת הקדיש – ע' בפנים והבן! [ולענין בעגלא (במהרה) ואח"כ אומרים **בזמן קריב** דנמי משמע מהר, מובא בסידור הנפלא **שיח יעקב** מהגר"ח ק' שליט"א שאם לא בעגלא, לפחות בזמן קריב. ומציין לעיין בגר"א באדרת אלי' שכאן מדובר בגאולה שיבוא שלב אחר שלב – ושבתהרה יבוא הגאולה, ואח"כ בזמן קריב השלבים שאחרי זה – ונפ"מ בכוונה – והלואי שנאמר אמן בהבנה פורתא, אמן!]. ולא נדע עוד שוד ושר, אמן.

מו) מחשבות לבו רק רע כל היום – האם כן הוא היום?

ד' ישמרנו מכל הפיתוי שיש כהיום שמעוות את הישר ומשפיע על ישראל קדושים להיות נמשכים אחרי הקל והנוח, והטעים, והתאוות, וכל הבגדים **שחוסר צניעות עד שפחד נורא הוא**, וכמבול בחוץ, ועלינו להתפלל כל יום שהקב"ה ירחם עלינו להצילנו מיד עשו, מיד אדום, ומהמודא (אותיות אדום) ומכל ההבל הבלים, ונצא מגלות זו בקרוב ממש, אמן. (וע' סוף תשובה הקודמת).

וראינו, כהרף עין, בא' מהפירסומים, [שהוא למעשה מהסוג שכל המסתכל בו מבלה זמן יקר **מפני יקר מכל הון דעלמא**, אבידה דבר על **נצחיות** – עולמית! ומה תירוצו של המסתכל? שהוא עושה כן כדי שמא ישיג איזה תאוה או ירוויח כסף כשיקנה זה או זה בזול – אבל בינתיים **מאבד עולמות**, עולמות ממש!

ויש לאדם עם שכל הישר לעשות חשבון – דהאבידה **ברי** והרווח **שמא** – וברי ושמא **ברי עדיף!**] והם מפרסמים שפירסום זה נשלח, ר"ל, **לעשרת אלפים** אנשים דרך אי מ"ל, חוץ מאלפי אנשים שמקבלים הנדפס, ד' ירחם – **פחד פחד פחד, כ"כ בטלה**, **כ"כ מאבד עצמו מדעת תורה, חבל חבל חבל**, חבלה לכל העולם מהסתכלות זו, והחבלה מכל א' וא' שמעיין בזה. ובפרט אלו מהסוג פירסומים שמפרסמים גם הלכות, דבדקו הקוראים **ומצאו שהכל בעיות גדולה עד מאד**. ועוד שיש שמפרסמים ידיעות בעולם הרחב (?), והאם יש היתר לקרות ולדעת **דברים בטלים** הללו? והאם כיון שאינם כתובים על הנייר שעומד לזרוק למחר שקורין כתיבי עת (ויש שקורין עתון ולא ידענו מה זה ולא נדע). – האם יש כאן טיהרו בסיחון – **לא ולא**, אין כאן אלא (כדברי חז"ל (ב"ב ע"ח). שיחה נאה שגורם אדם להיות כסייח

(חמור!) הזה שאין בו דעת – ד' ירחם עלינו ועל כל עמו ישראל, ונאמר אמן.

וא' מן הפיתויים שמצוי' כהיום הוא בענין כיסוי הראש של נשי בני ישראל דכל גדולי עולם שליט"א אסרו כמה וכמה מהנהגות שנהגו (אפי') נשי בני תורה, וכששואלים את הבעל למה הוא שותק, עונה הוא שהוא באמת מוחה אבל אינה שומעת לו, ומביאים מגדולים זצ"ל ששל הבעל לבכות! דמעות שלישי, אז בודאי ישתנה הכל לטובה א"כ כל בעל, כל אב צריך לשאול את עצמו – האם כואב לו באמת?

מז (א) למה נח מלא חן בעיני ה' (ב) מה הלימוד לנו? (א) עי' בספורנו דמשמע מחמת דהי' מוכיח את דורו. ונראה דהיסוד הוא, שאהב את כל א' מדורו כ"כ עד שרצה בכל לבו – בטחון בטחון וע

המשך הליכות והלכות ממז"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ז"ר שלמה לבי אטיק ז"ל

ועם כל הפחד והחרדה בעיני פסק הלכה שלא באלו לומר שום פסק להלכה למעשה! כמבואר בעצרו

היות דמהדורה זו יהא עד אחרי סוכות נביא כמה הנהגות ד' מינים:

תסז) דין אחרון לא הי' ניחא בירוק כלל כיון די' פוסלים (אע"פ שיהא געל בסוף) והי' מזהיר לנו על זה הרבה.

תסח) ראה דוקא עם פיתוס.

תסט) חשך מאוד על האחרונים הקטנים.

תע) נטל כל הסוגים אבל בידך על אחרון חז"ל, וראה מאוד קיפולעוויטש, ואם לאו אז שאר הזנין של החז"ל, והעדיף לעפקוביץ מהשאר.

תעא) ס"ל כמו החת"ס שמשמש היד הידור הוא, כך זכור לנו.

תעב) הי' מזהיר שיש לחבר האחרון להלול גם בהשענות וכדאיתא בב"י.

תעג) נטל אותו אחרון צריך עליו גם להלל והשענות וכדעת הרמב"ן.

תעד) כשהקנה האחרון (והמינים) הי' אומר התנאי כפול כמו שנהוג בבית בריסק.

תעה) דקה הרבה שלא יהא שום נקודה שחורה אפי' קטנה ביותר (וכמדומה) שאם אחרי שמלאו איזה נקודה אבל אם הי' קשה מאד למלא אותה שוב הי' לך להקל).

תעו) בלולב ראה דוקא שיהא ירוק עד למעלה ממח, וסגור לגמרי.

תעז) בכפוף קנת לא הי' ניחא שיקחו זה לברכה. כך זכור לנו.

תעה) כמדומה שלא ראה שזירידו עלים מהלולב, וז"ע.

תעט) חשך בלולב עם ב' תימיות דאולי באמת פתוח לגמרי דאין אלא ג' עלין ולא ד'.

תפ) הי' מקפיד מאד בכל נקטם, וכן בכל המניק אפי' כ"ש.

כף החיים סימן קנ"ח ס"ק כ"ה ו"ל – וע"כ יש חסידים נזהרין לילך אחר דברי המחמיר, אע"ג דלפוס דינא הוא מותר, והוא מפני שבעת העלויות מדקדקים עמהם כחוט השערה כנז' וכל איש כפי גבורתו, וכל אשר נשמחו וזה ביותר תאווה נפשו לעשות חומרות וחסידות ביותר וכל אשר אין נשמחו מתוקנת כ"כ תאווה נפשו לילך אחר הקולות, וסימניך בחר עניא אזלא עניותא, ובה יוכל האדם להבחין את עצמו כמ"ש בעלי המוסר, ודו"ק.

הגלת הגפץ הנקרא סדר

דבר גדול בגידול גדולים הוא מדה טובה של סדר – שהמפורד ומפורד מאד כל גדולתו לזהל וריק. אלא על כל דבר גדול יצרו גדול מעל שאר דברים, דהיא רואה שיש כאן מי שישלט עליו, וממילא עושה מלחמת עולם להפריע – כגון ע"י שפעמים נכשל לא להיות בזמן וכו' וחושב האדם ע"י פיתוי יצרו שאינו יכול לו, וסוכה שהקב"ה עוזרו, ושבעה יפול וקם, או ע"י לחץ לעמוד בזמנים הקבועים וגורם בלולב המוח וטירדה במחשבותיו, ונערווען, ר"ל, וכו'. אלא גם בזה יש להבדל לטוב מסייעין מן השמים לו מאד. ועם בטחון זו בעזרת ד' נתחיל המלחמה האמיתית.

10:30 – הגנות לשניה (ר' אלי' לאפיאן זצ"ל הי' לומד חומש משעה זו רבע שעה ורבע שעה מוסר או חשבון הגפץ ואח"כ ק"ש).

11:00 – שינה ואין מאחרים יותר מרבע שעה לכתוביה. ואם אינו נופל בשינה מיד. לחשוב בלימוד, וגם מנוחה (אפי' בלא שינה) מהגי.

6:10 – קימה (בשמחה), והגנות לתפילה. הא דאיתא לבדוק את עצמו היינו לחשוב רגע קט אם מרגיש שצריך ממשי לגדולים וא"ל להתמתן, ולא לחשוב יותר מזה.

7:15 – ברכות וכו', להתבונן מה דאפשר.

7:30 – ברוך שאמר – הכל בשמחה וקיר ושמחה, ואין למדוד כלל אם מרגישים קרבת ד' בתפילה או לא, כי זה לא בריו.

8:40 – קנת תהלים ולימוד בתפילין – משניות וכו'.

9:00 אכילה בוקר – לא למלאות כריסו אלא שבעה נפש – הכל בערך, ואין לשנות יותר מדאי.

9:30 – סדר א' – ללמוד כמה דאפשר, וכשעייף יניח ראש על השטענדער, ולבני ישיבה ללמוד ד' פעמים מה שילמדו בשיעור.

ולנשי כדאי ללמוד ענין שלם עם מהשגה להוציא ספר, וכגון שאלות ותשובות דה"ל לשה"ר, וכל שבע להוציא דף עם עיונים דה"ל לשה"ר ולבסוף שיעריך ספר מטוב. כל זה על האד שאין חובת לימוד של הכולל. ואם יש בכולל לימוד יש חזר לכתוב מה דאפשר, ולחזור על הדברים כמה פעמים (ולדחוק הג"ל – ספר וכו' – לסדר ג').

1:30 – מנחה, אכילה, מנוחה, וקביעות מה דאפשר בזמ"ב – לנסות עמוד ליום לכה"פ.

3:30 – סדר ב', ללמוד גמ' לכה"פ דף כל יום עם סדר לגמור האם. ומשניות לפי האמן ולאו דוקא מספר פרקים אלא"כ רגיל לעשות שיעור פרקים כגון ח"י פרקים, אבל דוקא שרגיל, ויש שומרים ב' משניות כל יום וגומרים ש"ס בשש שנים. ולבני ישיבה לגמור הבקיות של היום, וללמוד עוד מסכתא אם אפשר בזמן ה"ק.

7:00 – מוסר, ללמוד ספר שמרגיש שמדבר אליו (וכגון פלא יועץ או מדרגת האדם, או שיחות מוסר מהגר"ח שמואלצ"ל זצ"ל, או הגר"ש פינקוס זצ"ל, או לקט רשימות, או שער חשבון הגפץ או שער בטחון דחוקה"ל, או נפש החיים, וכו').

7:30 – מעריב. בשמחה שיטולים שוב לדבר עם הבורא עולם, ובק"ש להתבונן מה דאפשר, וכן במצות זכירת יצ"מ להתחזק בכל כרה.

8:00 – אכילה, שוב רק שבע שבעה קלה, וכרמז"ם להאריך שלש ריק בכריסו, ואדם חשוך זצ"ל אמר כגון שמעך שיכול ללמוד ג' סאנדוויטש א"כ יאכל ב', ונפלא הוא.

8:30 – סדר ג', לבני ישיבה לחזור על הגמ' שלמדו בשיעור ולבדוק אם יש שינוי מהדרך שלמד בברוק ואם יש חידושים, ולחזור על זה כמה וכמה פעמים.

ולבני כולל – לראות ללמוד רש"י בחומש דעיון אם לא יספיק זה בשבת, וכן ללמוד רמב"ן על החומש ששנים מוספים יראת שמים, וגם פי' ר' יונה על אבות. ועוד ללמוד עוד דף בגמ' ובעיון מה דאפשר. ויש לכתוב שקלא וטריא וכל חידוש של היום.

